okmd

NOW AGING

ก้าวสู่สังคมสูงวัย ไอเดียดี โอกาสมา

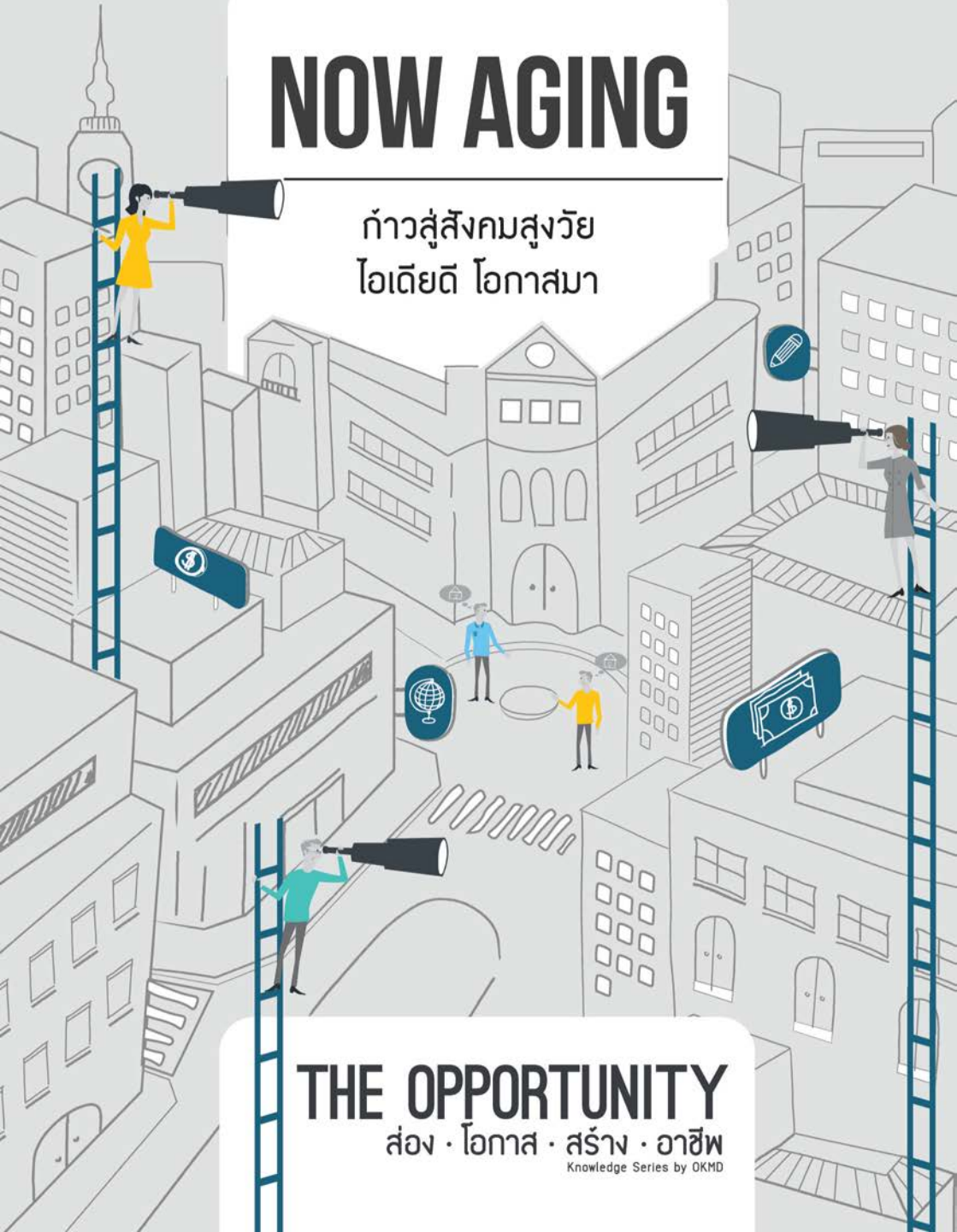

THE OPPORTUNITY

ส่อง · โอกาส · สร้าง · อาชีพ

Knowledge Series by OKMD

okmd

พิมพ์ครั้งที่ 1 : สิงหาคม 2558
จัดทำโดย สำนักนโยบายและแผน สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)
อาคาร CMMU ชั้น 18 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทร 02-105-6500 แฟกซ์ 02-105-6556 เว็บไซต์ www.okmd.or.th
www.facebook.com/TheOpportunitybyOKMD

ผลิตโดย บริษัท โคคูน แอนด์ โค จำกัด
เลขที่ 81 ซอยโชคชัย 4 ซอย 46 ถนนโชคชัย 4 แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพฯ 10230
โทร 02-116-9959, 087-718-7324 แฟกซ์ 02-116-9958 อีเมล cocoonjob@gmail.com

จัดทำภายใต้โครงการศึกษาวิจัยเรื่อง "โอกาสในการสร้างรายได้และประกอบอาชีพของคนไทย" ปี 2558 โดยสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้คนรุ่นใหม่เห็นโอกาสและเตรียมความพร้อมพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ ข้อมูลภายในหนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นสาธารณประโยชน์แก่บุคคลทั่วไป และไม่มีการผลิตเพื่อจำหน่ายในเชิงพาณิชย์

อนุญาตให้ใช้ตามสัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์
แสดงที่มา-ไม่ใช้เพื่อการค้า-ไม่อนุญาตแบบเดียวกัน 3.0 ประเทศไทย

บทนำ

คุณพร้อมหรือยังที่จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) หรือ OKMD ได้จัดทำซีรีส์ความรู้ ส่อง โอกาส สร้าง อาชีพ เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้และกระตุ้นให้คนรุ่นใหม่ได้มองเห็นโอกาสที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมไทย โดยได้นำเสนอมาแล้วรวม 3 เล่ม ได้แก่ Now and Trend : จับเทรนด์ให้เป็นงาน, Digital Now Loading : เชื่อมต่อไอเดียยุคดิจิทัลและ Now Learning : เปิดกว้างการเรียนรู้สู่อนาคต สำหรับเล่มนี้ Now Aging : ก้าวสู่สังคมสูงวัย ไอเดียดี โอกาสมา จะฉายภาพให้เห็นถึงเทรนด์สังคมผู้สูงอายุกับโอกาสต่าง ๆ ที่จะตามมา

ปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกกำลังก้าวเข้าสู่การเป็น "สังคมผู้สูงอายุ" รวมถึงประเทศไทยด้วย อีกทั้งไทยยังเป็นประเทศแรกในอาเซียนที่จะเป็นสังคมผู้สูงอายุ การที่ผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นส่วนหนึ่งเป็นเพราะคนเกิดน้อยลง ผู้คนมีอายุยืนยาวขึ้น มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา นำไปสู่คำถามที่ว่า เราจะอยู่ในสังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพได้อย่างไร เพราะอีกไม่ช้าไม่นานคนวัยหนุ่มสาวก็ต้องเป็นผู้สูงอายุเช่นเดียวกัน การทำความเข้าใจกับทิศทางและแนวโน้มการเป็นสังคมผู้สูงอายุ จะช่วยให้เราเตรียมความพร้อมและใช้โอกาสให้เป็นประโยชน์ได้

เนื้อหาสำหรับซีรีส์ความรู้ฉบับนี้จะบอกเล่าให้เห็นถึงสถานการณ์การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ นำเสนอผลการสำรวจพฤติกรรมและทัศนคติของผู้สูงอายุ วิเคราะห์และชี้ให้เห็นถึงโอกาสที่จะเกิดขึ้นในมิติต่าง ๆ ตัวอย่างไอเดียการทำธุรกิจหรืออาชีพที่น่าสนใจทั้งในและต่างประเทศ พร้อมบทสัมภาษณ์แนวคิดการทำธุรกิจสร้างสรรค์จากคนรุ่นใหม่ที่มองเห็นโอกาสในการเปลี่ยนแปลงนี้

OKMD หวังว่า Now Aging : ก้าวสู่สังคมสูงวัย ไอเดียดี โอกาสมา จะมีส่วนช่วยจุดประกายความคิดของคนรุ่นใหม่ ให้มองเห็นทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่มาพร้อมกับโอกาส กระตุ้นพลังให้สามารถสร้างสรรค์อาชีพหรือธุรกิจเพื่อสร้างรายได้และประโยชน์ให้แก่สังคมต่อไป

สังคมโลก สังคมไทย สังคมสูงวัย

โดยทั่วไปนิยามที่หลายหน่วยงานใช้กัน เวลาพูดถึงผู้สูงอายุคือ คนที่มีอายุตั้งแต่ 60 หรือ 65 ปีขึ้นไป และการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ คือปรากฏการณ์ที่ผู้สูงอายุมีสัดส่วนสูงมากเมื่อเทียบกับประชากรทั้งหมด อีกทั้งความเข้มข้นของการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุยังแบ่งออกเป็นหลายระดับอีกด้วย

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2557) ได้แบ่งระดับของการเป็นสังคมผู้สูงอายุออกเป็น

3 ระดับ

อัตราผู้สูงอายุ
ของประชากรทั้งหมด

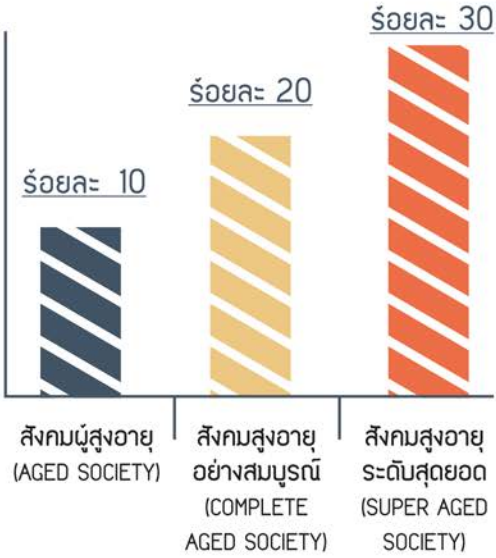

ปัจจุบันหลายประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ข้อมูลขององค์การสหประชาชาติ (United Nations)

ปี 2013 มีผู้สูงอายุ

60 ปี ขึ้นไป กว่า **841** ล้านคน

หรือร้อยละ 12 ของประชากรโลก

คาดการณ์ว่า ในปี 2050 จะเพิ่มขึ้นอีก

2 เท่าตัว หรือเป็นเกือบ **2,000** ล้านคน

คิดเป็นร้อยละ 21

ของประชากรโลก

หากพิจารณาในระดับประเทศจะพบว่า แต่ละประเทศเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุในช่วงเวลาแตกต่างกัน ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ไปเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ขณะที่ประเทศกำลังพัฒนากำลังตามหลังมาติด ๆ ฉะนั้นการเป็นสังคมผู้สูงอายุไม่ใช่เรื่องใหม่ที่เพิ่งจะเกิดขึ้น ประเทศพัฒนาแล้วได้มีแนวทางในการเตรียมความพร้อมและปรับตัวรับกับการเปลี่ยนแปลงนี้มาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นสังคมสูงอายุอย่างมีคุณภาพ

จนกระทั่งในปี 2100

จำนวนผู้สูงอายุทั่วโลกจะพุ่งสูงถึงเกือบ

3,000 ล้านคน

ส่งผลให้สัดส่วนของผู้สูงอายุเป็นร้อยละ 30 ของประชากรโลก

นั่นหมายความว่า ในอีกไม่ช้าโลกของเรากำลังก้าวเข้าสู่การเป็น

สังคมผู้สูงอายุ

ระดับสุดยอดอย่างแท้จริง

ประเทศไทยก็กำลังแก่ลงเช่นกัน

ประเทศไทย ก้าวเข้าสู่การเป็น สังคมผู้สูงอายุมาตั้งแต่ ปี 2548

จำนวนผู้สูงอายุในประเทศ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ประชากรรวมกลับมี **แนวโน้มลดลง**

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2557)

คาดการณ์ว่า ประเทศไทยจะเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ ในปี 2564 และจะกลายเป็นสังคมสูงอายุระดับสุดยอดในปี 2578 ซึ่งถือเป็นการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว

ภายใน ช่วงเวลาเพียง **3** ทศวรรษ เท่านั้น

ขณะเดียวกัน ดัชนีการสูงวัย

(INDEX OF AGING)

เปรียบเทียบจำนวน

เด็ก ต่ำกว่า 15 ปี : ผู้สูงอายุ

มีตัวเลขที่น่าสนใจบ่งชี้ว่า ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุในสัดส่วนที่

เพิ่มขึ้น

อย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับ ประชากรวัยเด็ก

ดัชนีการสูงวัย

ปี 1970

เด็ก 100 คน • ผู้สูงอายุ 11 คน

ปี 2040

เด็ก 100 คน • ผู้สูงอายุ 251.2 คน

อัตราการพึ่งพิง (Dependency Ratio)

เปรียบเทียบจำนวนคนวัยทำงานกับผู้สูงอายุกล่าวคือ

ปี 2010

คนวัยทำงาน 100 คน • ผู้สูงอายุ 15 คน

ปี 2035

คนวัยทำงาน 100 คน • ผู้สูงอายุ 42 คน

ความท้าทายและโอกาสที่จะตามมา

การที่ประเทศไทยจัดเป็นประเทศแรกในอาเซียนที่ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ แสดงว่าสัดส่วนวัยแรงงานไทยจะลดลงเร็วกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้แรงงานไทยจะต้องเร่งเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) ให้สูงขึ้นโดยเร็ว เพื่อปรับตัวรับมือกับแนวโน้มการขาดแคลนแรงงานในอนาคต ถือเป็นเรื่องท้าทายที่ต้องให้ความสนใจเป็นลำดับต้น ๆ เพื่อคงไว้ซึ่งขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

แต่ถ้าเรามองว่าการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ย่อมมาพร้อมกับโอกาสเสมอ การก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุก็นำมาซึ่งโอกาสและความท้าทายใหม่ ๆ ด้วยเช่นกัน แม้ประเทศไทยจะ “แก่ก่อนรวย” เมื่อเทียบกับประเทศที่ “รวยก่อนแก่” อย่างเกาหลีใต้ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกาหรือเยอรมนี แต่เราก็สามารถศึกษารูปแบบและทิศทางการปรับตัวจากประเทศเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ได้ แต่ก่อนอื่นเราควรเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ได้ก่อนว่า ผู้สูงอายุไม่ใช่ “ภาระ” แต่มาพร้อมกับ “โอกาส”

“สังคมสูงวัย ไอเดียดี โอกาสมา”

POPULATION AGING

WORLD

ปี 2013 โลกมีประชากรผู้สูงอายุ

60 ปีขึ้นไปถึง

841,000,000 คน

และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นอีก 4 เท่า

ในปี 2100 เป็น

2,984 ล้านคน

คิดเป็น 1 ใน 3 จากประชากรทั้งหมด

10,854 ล้านคน

ปี 2000 โลกมีประชากรผู้สูงอายุ

80 ปีขึ้นไปจำนวน

69,000,000 คนเท่านั้น

แต่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น

377 ล้านคน

ในปี 2050 เพิ่มขึ้นถึง **5 เท่า**

ภายในระยะเวลา **เพียง 50 ปี**

ในปี 2100 มีผู้อายุยืนยาวถึง 100 ปีขึ้นไปเพียง

167,000 คนเท่านั้น

ผ่านไปเพียง 50 ปี คาดการณ์ว่าจะเพิ่มเป็น

3,300,000 คน

โดยเฉพาะในประเทศญี่ปุ่น ปี 2050 ทุก ๆ 100 คน จะมีคนที่อายุยืนถึง

100 ปี 1 คน

อายุกลาง (Median Age)

ของประชากรโลก หมายถึง อายุของคนที่อยู่ตรงกลาง หากเรานำประชากรทั้งโลกมายืนเรียงกันตามลำดับอายุ จะเห็นว่าอายุกลางของประชากรโลกมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ปี	1980	2003	2050	2100
อายุกลางของประชากรโลกอยู่ที่	22.6 ปี	29.2 ปี	36.1 ปี	41.2 ปี

THAILAND

ปี 2000 ประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายุ
60 ปีขึ้นไป จำนวน
8,500,000 คน
จากประชากรรวม
66 ล้านคน
แต่ในปี **2040** คาดว่าประชากรผู้สูงอายุ
จะเพิ่มขึ้นเป็น **20,500,000** คน
ในขณะที่ประชากรรวมลดลงเป็น
63,900,000 คน

ปี 2010 ประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายุ
80 ปีขึ้นไป เพียง
1,000,000 คนเท่านั้น
แต่จะ **เพิ่มขึ้นเป็น**
4,000,000 คน
ในปี 2040
เพิ่มขึ้นถึง
4 เท่า
ภายในระยะเวลา
เพียง 30 ปี

การก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงอายุของประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย

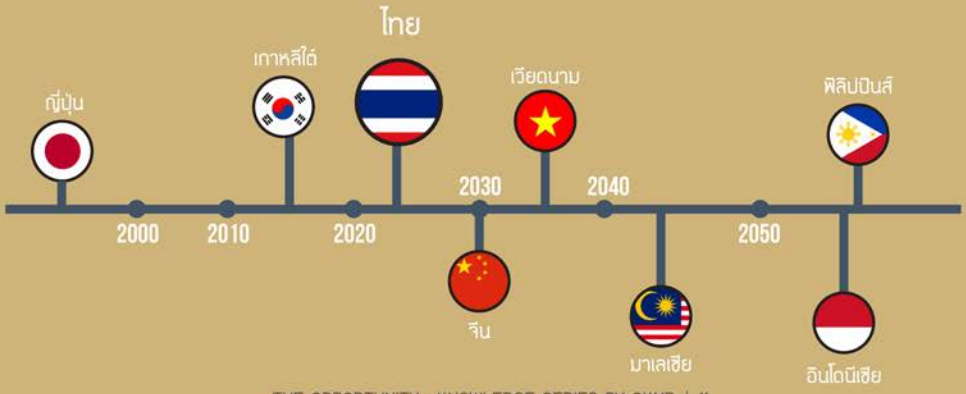

AGING SOCIETY

ลองมาทำความเข้าใจให้มากขึ้น เมื่อการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มาพร้อมกับโอกาสและความท้าทายใหม่ ๆ โดยการเปิดมุมมองผ่านกรอบวิเคราะห์ **"มองเทรนด์ 5 มิติ" (Five Dimensions Analysis)** ซึ่งพัฒนาต่อยอดมาจากกรอบการวิเคราะห์การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคของ www.trendwatching.com (2014) ที่จะอธิบายถึงพลังขับเคลื่อนเบื้องหลังที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้าง ปัจจัยเร่งระยะสั้น ความต้องการพื้นฐานของผู้สูงอายุ อันจะนำมาซึ่งโอกาสใหม่ ๆ ของธุรกิจสินค้าและบริการ พร้อมตัวอย่างธุรกิจสร้างสรรค์ที่น่าสนใจทั้งจากในและต่างประเทศ

1

DRIVERS OF CHANGE

พลังขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง

ปัจจัยที่เป็นพลังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระยะยาว จนนำไปสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ คือ

สาเหตุที่โลกของเรากำลังแก่ลง

คนเกิดน้อยลง

ค่านิยมของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป คนแต่งงานน้อยลง ต้นทุนในการเลี้ยงดูเด็กสูงขึ้น จึงนิยมมีลูกน้อยลง ส่งผลให้โครงสร้างประชากรโลกเปลี่ยนแปลงไป โลกขยับเข้าใกล้การเป็นสังคมผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น

สุขภาพแข็งแรงยาวนาน

จากรายงานของ A.T. Kearney (2013) พบว่า ผู้สูงอายุในหลายประเทศจะมีสุขภาพดีต่อไปอีกถึง 13-20 ปีภายหลังเกษียณ สามารถใช้ชีวิตและทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อีกมากมาย

คนอายุยืนยาวขึ้น

ไม่ว่าจะด้วยวิทยาการทางการแพทย์ที่เจริญก้าวหน้าขึ้น การเข้าถึงบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึง นโยบายรัฐที่ให้การดูแลกลุ่มผู้สูงอายุมากขึ้น และที่สำคัญคนหันมาใส่ใจดูแลสุขภาพเพิ่มขึ้น

จำนวนบุตรโดยเฉลี่ยต่อผู้หญิงหนึ่งคน

- 1970-1975 --- 4.4 คน ----- 5 คน
- 2005-2010 --- 2.5 คน ----- 1.5 คน

ทำไมอัตราการเกิดจึงลดลง

- สถานะทางสังคมของผู้หญิงสูงขึ้น มีการศึกษา บทบาททางอาชีพ
- ความสามารถในการคุมกำเนิด
- ต้นทุนในการเลี้ยงดูบุตรสูงขึ้น
- ค่านิยมและวิถีชีวิตเปลี่ยน ไม่เอื้อต่อการมีลูก
- อิทธิพลความเชื่อทางศาสนาและค่านิยมทางสังคมเปลี่ยนไป

1 อายุขัยเฉลี่ยของประชากรโลก

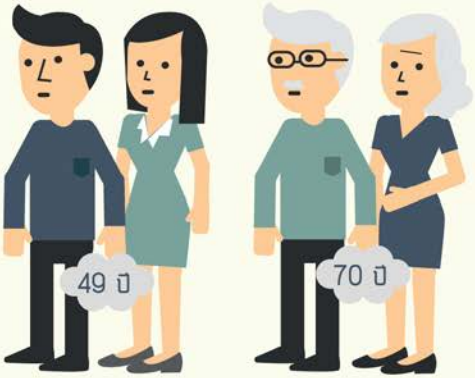

1955-1960 2010-2015

คาดการณ์ว่าในปี 2050 และ ปี 2100 อายุขัยเฉลี่ยจะเพิ่มขึ้นเป็น 75 ปี และ 81 ปี ตามลำดับ

2 อายุขัยเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ

(แบ่งตามการพัฒนา) ในปี 2014

แม้จะต่างกันถึงเกือบ 20 ปี แต่ก็มีแนวโน้มที่จะใกล้เคียงกันมากขึ้นในอนาคต

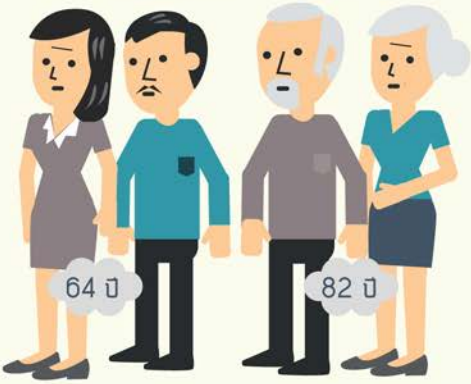

ประเทศที่ด้อยพัฒนา ประเทศที่พัฒนาแล้ว

3 อายุขัยเฉลี่ยของคนไทย

มีแนวโน้มยืนยาวขึ้น

ปี	2010	2050	2100
อายุ	73	80	86

ช่วงเวลาที่จะมีสุขภาพดีภายหลังเกษียณ

- 13 ปี อินเดีย
- 15 ปี จีน
- 21 ปี ญี่ปุ่น
- 19 ปี สหรัฐอเมริกา

2

TRIGGERS

ปัจจัยเร่ง

การเปลี่ยนแปลงระยะสั้นที่เกิดขึ้นเป็นตัวเร่งให้โลกขยับเข้าใกล้การเป็นสังคมผู้สูงอายุเร็วขึ้น

การขยายอายุเกษียณทางการออกไปในหลายประเทศ

ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีช่วงเวลาทำงานยาวนานขึ้น และเพิ่มจำนวนแรงงานที่จะอยู่ในตลาดแรงงานมากขึ้น รวมถึงรายได้ที่เกิดขึ้นจากการทำงาน อำนาจซื้อมีมากขึ้น ส่งผลต่อการขยายตัวของตลาดสินค้าและบริการเพื่อผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุยังคงทำงานยาวนานขึ้น

มีแนวโน้มว่าสัดส่วนของผู้สูงอายุที่ยังคงทำงานอยู่จะเพิ่มขึ้นอย่างมาก แม้จะมีเวลาเกษียณอย่างเป็นทางการชัดเจน แต่ผู้สูงอายุจำนวนมากยังคงทำงานต่อ เช่น ไทยที่มีอายุเกษียณทางการอยู่ที่ 60 ปี แต่สัดส่วนผู้สูงอายุที่ยังคงทำงานอยู่มีค่อนข้างสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

โลกการทำงานยืดหยุ่นขึ้น

เทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวหน้าและเข้าถึงได้ง่ายส่งผลโดยตรงให้รูปแบบการทำงานของคนปัจจุบันมีความยืดหยุ่นขึ้นรวมถึงกลุ่มผู้สูงอายุเองด้วย เช่น สามารถทำงานจากที่บ้านหรือรับงานเป็นชิ้นมาทำในเวลาที่ยืดหยุ่นขึ้น ไม่จำเป็นต้องนั่งทำงานอยู่ในระบบแบบเต็มเวลาอีกต่อไป

โครงสร้างครอบครัวเปลี่ยนแปลง

ครัวเรือนมีขนาดเล็กลง แนวโน้มการไม่มีลูกหรือการอยู่อาศัยเพียงลำพังมีมากขึ้น ขณะที่การสนับสนุนที่เคยได้รับจากสมาชิกครอบครัวลดลงไปอย่างมาก ความต้องการที่จะได้รับการดูแลของผู้สูงอายุจึงมีมากยิ่งขึ้น บริการในส่วนนี้จึงมีแนวโน้มที่จะเติบโตสูงขึ้นอีกในอนาคต

เทคโนโลยีทางการแพทย์ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว

ช่วยยืดอายุและยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น ขณะที่พัฒนาการของโรคจะเปลี่ยนแปลงไป ความเจ็บป่วยหรือการเสียชีวิตจะมาจากโรคที่ไม่ติดต่อหรือโรคเรื้อรังมากกว่าโรคติดต่อเช่นในอดีต จึงส่งผลกระทบสำคัญต่อรูปแบบธุรกิจบริการสุขภาพในระยะต่อไป

สวัสดิการครอบคลุมมากขึ้น

ส่งผลให้คนในสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สุขภาพดีขึ้น ซึ่งรวมถึงผู้สูงอายุด้วย เมื่อสวัสดิการครอบคลุม การเข้าถึงบริการทางด้านสาธารณสุขจึงยิ่งสะดวกสบายขึ้น ทั้งยังช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายทำให้มีรายได้ส่วนที่เหลือสำหรับค่าใช้จ่ายด้านอื่น ๆ

มีทางเลือกในการออมและการลงทุนได้หลากหลาย

ส่งผลต่อความมั่นคงทางการเงินภายหลังเกษียณของผู้สูงอายุ ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในฐานะผู้บริโภค และหากผู้สูงอายุได้รับความรู้ทางด้านการเงิน มีความเข้าใจที่ถูกต้องก็จะยิ่งเพิ่มความมั่นคงทางการเงินอีกด้วย

ผู้สูงอายุที่ยังคงทำงานในประเทศไทย

กลุ่มอายุ **60-64** ปี

ปี 2000 **51.4%**

ปี 2010 **60.8%**

กลุ่มอายุ **75** ปีขึ้นไป

ปี 2010 **12.4%**

ในสหรัฐอเมริกาสัดส่วนผู้สูงอายุที่ยังคงทำงานอยู่มีแนวโน้ม

เพิ่มขึ้น **13%** ในปี **2000** ↑ **20%** ในปี **2014**

อายุเกษียณทางการ

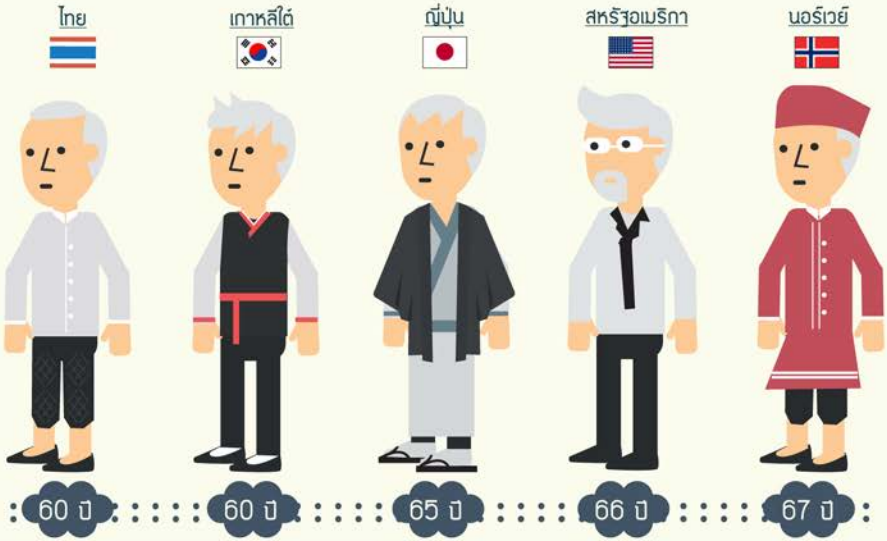

ประเทศญี่ปุ่น มีระบบการจ้างงานหลังเกษียณ

ปี 2006 มีการทำสัญญาจ้างงานต่อเป็นระยะเวลาหนึ่งปี (หรือน้อยกว่า) สูงถึง **89.4** ร้อยละ ของผู้สูงอายุที่ทำการสำรวจกว่า **1,051** แห่ง

ผู้สูงอายุอาศัยอยู่คนเดียวมากขึ้น

ญี่ปุ่นที่มีวัฒนธรรมครอบครัวขยายก็มีสัดส่วนของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่คนเดียวหรืออยู่กับคู่สมรสเพิ่มขึ้นอย่างมากด้วย

ในทวีปยุโรป หญิงสูงวัยอายุ 65 ปีขึ้นไป **40%** อาศัยอยู่คนเดียว

ความรู้ทางการเงิน การมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อความเสี่ยง และการรู้จักลงทุนให้เหมาะสม จะมีผลต่อฐานะทางการเงินภายหลังเกษียณของผู้สูงอายุ

3

BASIC NEEDS

ความต้องการพื้นฐาน

เมื่อผู้สูงอายุกำลังจะกลายเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ในอีกไม่ช้า เราจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงความต้องการของกลุ่มคนเหล่านี้เพื่อให้ภาคธุรกิจและสังคมปรับตัวเตรียมพร้อมได้เหมาะสม

สินค้าและบริการสำหรับผู้สูงอายุโดยตรง

เมื่ออายุมากขึ้น สมรรถภาพทางร่างกายของผู้สูงอายุทุกคนก็เสื่อมถอยลงไปตามวัย จึงมีความต้องการสินค้าและบริการที่มีความพิเศษและเฉพาะกว่าคนวัยอื่น ๆ

ความสะดวกสบายในการช็อปปิ้ง และต้องการสินค้าที่มีคุณภาพ

พฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้าของผู้สูงอายุนั้นแตกต่างจากผู้บริโภคกลุ่มอื่น นิยมจับจ่ายในร้านค้าขนาดเล็กและไม่ชอบที่คนพลุกพล่าน คำนึงถึงคุณภาพของสินค้าเป็นอันดับแรก

ความมั่นคงด้านสุขภาพ

ผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะต้องการการสนับสนุนและบริการดูแลในระยะยาว เช่น บริการคนดูแลช่วยเหลือในการใช้ชีวิตประจำวัน (long-term Caring)

ความมั่นคงทางด้านการเงิน

ผู้สูงอายุต้องวางแผนการเงินเพื่อใช้ชีวิตหลังเกษียณ โดยเฉพาะคนที่เริ่มต้นออมเงินช้าหรือไม่มีหลักประกันความมั่นคงจะต้องการบริการที่ให้คำปรึกษาทางการเงินอย่างจริงจัง

ความเป็นอิสระ

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ต้องการเป็นภาระของลูกหลาน ต้องการมีชีวิตที่เป็นอิสระและสามารถพึ่งพาตนเองได้ ถือเป็นโอกาสเติบโตสำหรับตลาดสินค้าและบริการที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเอง

ประสบการณ์ใหม่ในชีวิต

มีเวลาว่างมากขึ้นและต้องการหากิจกรรมผ่อนคลาย การพบปะกับเพื่อนหรือครอบครัว รวมถึงการเดินทางท่องเที่ยว ผู้สูงอายุจึงมีแนวโน้มที่จะใช้จ่ายเงินในเรื่องที่เกี่ยวกับการพักผ่อนมากกว่าคนช่วงวัยอื่น

การทำงานต่อหลังเกษียณ

ผลสำรวจของ Merrill Lynch (2013) พบว่าคนที่ยังไม่เกษียณต้องการจะทำงานหลังเกษียณมากถึง 71% ส่วนใหญ่มองหางานที่ยืดหยุ่น งานพาร์ทไทม์ งานที่ทำจากที่บ้านได้หรืองานที่ทำเพื่อผ่อนคลาย

การเป็นผู้ประกอบการ

รายงานของ Centre for Local Economic Strategies (2012) ชี้ว่า ระยะเวลาการใช้ชีวิตหลังเกษียณที่ยาวนานขึ้น เงินทุนก้อนใหญ่ที่มักได้มาเมื่อเกษียณ รวมถึงอัตราผลตอบแทนจากเงินฝากต่ำ ล้วนเป็นปัจจัยเสริมที่ทำให้ผู้สูงอายุเริ่มต้นธุรกิจและเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น

สมรรถภาพทางร่างกายที่ลดลงของผู้สูงอายุ

การรู้รสและการได้กลิ่น

จะลดลงเมื่ออายุ 60 ปีขึ้นไป อาจต้องทานอาหารที่มีรสชาติและกลิ่นเข้มข้น

การมองเห็น

ความสามารถในการโฟกัสและการแยกสีลดลงเมื่ออายุ 40 ปีขึ้นไป ดังนั้นการออกแบบตัวหนังสือต่าง ๆ ต้องมีขนาดใหญ่พอเหมาะ

การได้ยิน

ผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไปมีปัญหาการได้ยินมากที่สุด สินค้าที่ช่วยเรื่องการได้ยิน จึงจะเป็นที่ต้องการอย่างมาก

ความคล่องแคล่ว

มักมีปัญหาในการใช้อวัยวะต่าง ๆ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการใช้อุปกรณ์ที่มีขนาดเล็ก เช่น เมาส์ โทรศัพท์มือถือ

การสัมผัส

ผู้สูงอายุ 70 ปีขึ้นไป เซลล์ประสาทสัมผัสที่ปลายนิ้วเสื่อมลง แยกความแตกต่างไม่ได้ ความสามารถในการรับรู้อุณหภูมิลดลง

ความแข็งแรงทางร่างกาย

ความแข็งแรงของร่างกายลดลง การออกแบบสินค้าและบริการจึงต้องคำนึงถึงข้อจำกัดด้านความแข็งแรงเหล่านี้ด้วย

ความสามารถทางสมอง

สมองมีประสิทธิภาพลดลง การออกแบบผลิตภัณฑ์หรือบริการต่าง ๆ จึงต้องเข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อน

วางแผนการออมเพื่อการเกษียณ

คนไทยส่วนใหญ่จะเริ่มวางแผนการออมเพื่อการเกษียณเมื่ออายุ 42 ปี ถือว่าค่อนข้างช้า

ผู้สูงอายุควรมีเงินออมย่างน้อย 2.03 ล้านบาท ต่อคน จึงจะเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการใช้ชีวิตถึงอายุ 80 ปีโดยประมาณ

ยกตัวอย่างเช่น หากออมไว้กับการลงทุนที่ให้อัตราผลตอบแทน 3% ต่อปี

เริ่มออมตอนอายุ

30 ปี	40 ปี	50 ปี
ควรออมเดือนละ 3,484 บาท	ควรออมเดือนละ 6,183 บาท	ควรออมเดือนละ 14,527 บาท

*ข้อมูลนี้เป็นประมาณการค่าใช้จ่ายวัยเกษียณจากรายงานบัญชีกระแสการโอนประชาชาติ ปี 2554 ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงอัตราเงินเฟ้อและค่าใช้จ่ายรายเดือนที่ต้องการใช้หลังเกษียณ

ผลสำรวจคนรุ่น Baby Boomers (คนที่เกิดในช่วงปี 1946-1964) ในอเมริกามีแค่ **15%** เท่านั้นที่ไม่ต้องการทำงานหลังเกษียณ ตรงข้ามกับอีก **36%** ที่รู้สึกว่าตนเองไม่สามารถจะเลิกทำงานได้เลย

ผู้สูงอายุกว่า **68%** นิยมเลือกซื้อของในร้านค้าสะดวกซื้อขนาดเล็กใกล้บ้าน ระยะทางจึงถือเป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจเลือกร้านค้า ขณะที่ปัจจัยแรกในการเลือกซื้อสินค้าคือ คุณภาพ

4

EMERGING OPPORTUNITIES

โอกาสเกิดใหม่

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากสังคมผู้สูงอายุเกิดโอกาสใหม่ ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นสินค้าและบริการใหม่ อาชีพใหม่ พฤติกรรมผู้บริโภคใหม่ เป็นต้น

Boston Consulting Group 2011 ให้ข้อมูลว่า ตลาดสินค้าและบริการเพื่อผู้สูงอายุ 55 ปีขึ้นไปในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น เยอรมนี ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา จะเป็นตลาดที่เติบโตสูงสุดในช่วงปี 2007-2030 ถือเป็นสัญญาณที่ดีที่แสดงให้เห็นถึงการเติบโตของตลาดผู้สูงอายุทั่วโลก ผู้สูงอายุจึงไม่ใช่ภาระ แต่เป็นโอกาส

กลุ่มผู้สูงอายุมีความมั่งคั่งและอำนาจซื้อสูง

หลายประเทศมีแนวโน้มว่ารายได้ของผู้สูงอายุจะเพิ่มสูงขึ้น มีกำลังซื้อ และใช้จ่ายมากขึ้น ผู้สูงอายุจึงเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่น่าสนใจในอนาคต

กลุ่มผู้สูงอายุวัยปลายเติบโตอย่างก้าวกระโดด

กลุ่มที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไปจะเป็นกลุ่มที่มีการขยายตัวมากที่สุดทั่วโลกรวมถึงในประเทศไทย นำมาซึ่งโอกาสใหม่ ๆ เพราะคนกลุ่มนี้มีความต้องการแตกต่างจากผู้สูงอายุในช่วงวัยอื่นชัดเจนมาก โดยเฉพาะความต้องการด้านสุขภาพ

ธุรกิจใหม่ในเศรษฐกิจผู้สูงอายุ

รายงานของ Economist Intelligence Unit (2011) ชี้ให้เห็นว่า ภาคธุรกิจหลายด้านกำลังเติบโตไปพร้อมกับการขยายตัวของสังคมผู้สูงอายุ เช่น ธุรกิจด้านยา สุขภาพ และเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ ธุรกิจด้านอาหารและโภชนาการ ธุรกิจสารสนเทศและการสื่อสาร ธุรกิจธนาคารและการเงิน ธุรกิจท่องเที่ยวและการพักผ่อน รวมถึงธุรกิจด้านอุปโภคบริโภคที่ล้วนแล้วแต่มีความต้องการที่สูงขึ้นทั้งสิ้น

ในอีกมุมมองหนึ่ง ผู้สูงอายุเองก็มีโอกาสที่จะทำงานหรือประกอบธุรกิจด้วยเช่นกัน รายงานของ Chand and Tung (2014) ชี้ให้เห็นว่า ผู้สูงอายุมักมีทักษะที่คนอายุน้อยกว่าไม่มี โดยเฉพาะทักษะทางด้านสังคมและการให้ความสำคัญกับลูกค้า อีกทั้งยังพบว่า ผลิตภาพของแรงงานผู้สูงอายุจะไม่ลดลง หากได้ทำงานในตำแหน่งที่เหมาะสมกับความสามารถ แม้จะเป็นวัยที่สมรรถภาพทางด้านร่างกายลดลง แต่ก็มากด้วยประสบการณ์เช่นกัน

ธุรกิจใหม่ในเศรษฐกิจผู้สูงอายุ

ธุรกิจเพื่อสุขภาพ

ธุรกิจที่ตอบโจทย์ความกังวลด้านสุขภาพ เช่น ผลิตภัณฑ์อาหารออร์แกนิก ฟิตเนส เทรนเนอร์สำหรับผู้สูงอายุ

บริการดูแลผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุต้องการบริการที่เกี่ยวกับการดูแลเพิ่มมากขึ้น เช่น เนิร์สซิ่งโฮม บ้านที่ออกแบบคำนึงถึงผู้สูงอายุ หุ่นยนต์และเทคโนโลยีที่ช่วยดูแลผู้สูงอายุ กล้ามเนื้อเทียม ระบบบันทึกข้อมูลสุขภาพ

บริการเพื่อผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุยังคงมีความต้องการไม่แตกต่างจากคนในวัยอื่น แต่ร่างกายไม่เอื้ออำนวย ดังนั้นบริการที่เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกจึงเป็นที่ต้องการ เช่น จัดทัวร์ท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ บริการส่งสินค้าเดลิเวอรี

บริการทางการเงิน

ให้คำปรึกษาทางการเงินเพื่อวางแผนชีวิตหลังเกษียณจะเป็นที่ต้องการมากขึ้น เช่นเดียวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ออกแบบมาสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ผลิตภัณฑ์การเงินที่มุ่งสร้างรายได้หลังเกษียณ

สินค้าที่ออกแบบมาโดยเฉพาะเพื่อผู้สูงอายุ

ต้องได้รับการออกแบบพิเศษ ให้สามารถหยิบใช้ได้ง่าย แม้มีกำลังมือน้อย สินค้าที่คำนึงถึงการใช้งานจริงของผู้สูงอายุจะสามารถเจาะตลาดผู้สูงอายุได้มากกว่า เช่น โทรศัพท์มือถือที่มีปุ่มขนาดใหญ่ ตลอดจนเครื่องครัวสำหรับผู้สูงอายุหรือผู้พิการ

ธุรกิจพัฒนาความรู้และทักษะ

ผู้สูงอายุต้องการทำงานหลังเกษียณมีเพิ่มมากขึ้น บริการและบุคลากรที่ช่วยพัฒนาความรู้และทักษะของผู้สูงวัยจะเป็นที่ต้องการมากขึ้น เช่น โรงเรียนสอนคอมพิวเตอร์และสอนภาษาสำหรับผู้สูงอายุ แอปพลิเคชันบริหารสมอง

5

INSPIRATION & IDEA

ไอเดียสร้างสรรค์

ทุกการเปลี่ยนแปลงมักนำมาซึ่งโอกาสและความท้าทายใหม่ ๆ อยู่ที่เราจะมองเห็นอะไรในการเปลี่ยนแปลง และสามารถปรับตัวเพื่อก้าวไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ได้อย่างไร ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างไอเดียและธุรกิจทั้งที่เพิ่งเกิดใหม่และธุรกิจเดิมของไทยที่มีการปรับตัวเพื่อรับมือกับความท้าทายที่มาพร้อมกับสังคมผู้สูงอายุ

Wellness City

โครงการอสังหาริมทรัพย์ครอบคลุมทั้งโครงการบ้านจัดสรร โรงแรม และศูนย์บริการทางด้านการแพทย์ที่ออกแบบสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ เอื้อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้สะดวกยิ่งขึ้น เช่น มีทางลาดสำหรับรถเข็น มีราวจับในห้องน้ำ รวมไปถึงมีบริการทางการแพทย์ในโครงการอีกด้วย

forOldy ร้านคุณตาคุณยาย

เป็นธุรกิจเพื่อสังคม บริการอุปกรณ์เครื่องใช้มือสองสำหรับผู้สูงอายุในราคาย่อมเยา โดยรับบริจาคอุปกรณ์มือสองและมีอาสาสมัครมาช่วยปรับปรุงให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน ขายผ่านทางร้านค้าออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นไม้เท้า รถเข็น เตียงนอน เครื่องช่วยฟัง เก้าอี้สำหรับเวลาเข้าห้องน้ำ ฯลฯ

OPPY Club

คลับแห่งความสุขของผู้สูงวัยหัวใจไฮเทค ชมรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพื่อผู้สูงวัยของ Loxley ที่รวบรวมเรื่องราวสาระความรู้และกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ เปิดคอร์สสอนทักษะด้านคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิก เช่น ทักษะการใช้ iPad เป็นต้น

ตัวอย่างไอเดียเพื่อผู้สูงอายุที่น่าสนใจในต่างประเทศที่มีรูปแบบธุรกิจหลากหลายและอาจยังไม่มีในประเทศไทย จึงถือเป็นโอกาสดีที่เปิดกว้างสำหรับคนรุ่นใหม่ที่พร้อมจะสร้างธุรกิจใหม่ที่มีความสร้างสรรค์

Kaiser

ซุเปอร์มาร์เก็ตในกรุงเบอร์ลินที่ออกแบบเฉพาะเพื่อผู้สูงอายุ เช่น มีพื้นกันลื่น ชั้นวางของมีระดับที่หยิบได้ง่ายขึ้น รถเข็นน้ำหนักเบา แว่นขยายสำหรับอ่านรายละเอียดสินค้า

BMW

พัฒนารูปแบบการทำงานให้เอื้อต่อกลุ่มแรงงานของบริษัทที่กำลังจะกลายเป็นผู้สูงอายุ พบว่าพนักงานมีประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการปรับสวัสดิการด้านสุขภาพ การเงิน อายุเกษียณ

Phillips Lifeline

อุปกรณ์ติดตัวผู้สูงอายุที่สามารถกดปุ่มส่งสัญญาณเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินเพื่อติดต่อไปยัง Call Center ที่มีพนักงานพร้อมจะให้คำแนะนำและประสานความช่วยเหลือโดยเร็ว

Care to Go

บริการดูแลผู้สูงอายุระหว่างการเดินทางด้วยสายการบิน โดยส่งผู้ดูแลมาเป็นเพื่อนคอยช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ระหว่างการเดินทาง

CareLinx

เว็บไซต์หาคู่ แต่ไม่ใช่คู่รัก เป็นคู่ผู้สูงอายุกับผู้ดูแล ให้ทั้งสองฝ่ายได้มีโอกาสมองหาและเลือกผู้ที่สามารถจะเข้ากันได้ดีกับตนเอง

โอกาสใหม่ในการประกอบอาชีพ

ผู้ดูแลผู้สูงอายุ

นอกจากมีความรู้พื้นฐานด้านการพยาบาลแล้ว ควรมีความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับความจำเป็นเฉพาะด้านร่างกายของผู้สูงอายุ และจิตวิทยาในการดูแลผู้สูงอายุ

ฟิตเนสเทรนเนอร์

ต้องมีความเชี่ยวชาญและเข้าใจในข้อจำกัดด้านร่างกายของผู้สูงอายุและสามารถออกแบบรูปแบบการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับร่างกายของผู้สูงอายุได้

อาชีพที่เกี่ยวกับการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อผู้สูงอายุ

ไม่ว่าจะเป็น สถาปนิก ผู้รับเหมาก่อสร้าง หรือนักออกแบบภายใน ควรต้องมีความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อจำกัดด้านร่างกายของผู้สูงอายุ เพื่อให้สามารถออกแบบและปรับปรุงบ้านได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุที่สุด

ที่ปรึกษาการเงินเพื่อการเกษียณ

นอกจากต้องมีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการเงินตามช่วงอายุแล้ว ยังต้องมีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงินใหม่ ๆ ที่ออกแบบมาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุด้วย

SURVEY

เมื่อความสูงวัยกำลังจะกลายเป็นเทรนด์ที่จะนำมาซึ่งโอกาสและการเปลี่ยนแปลง

ลองมาดูผลการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมและทัศนคติของผู้สูงอายุไทย ในปี 2020 สำรวจโดยบริษัท ดิ วันโอวัน เปอร์เซ็นต์ จำกัด เมื่อเดือนเมษายน 2558 จากกลุ่มตัวอย่าง (อายุ 50 ปีขึ้นไป) รวม 378 คน ภายใต้งานสำรวจและศึกษาวิจัยซีรีส์ความรู้ ส่อง โอกาส สร้าง อาชีพ

LIFE STYLE

การใช้จ่ายของผู้สูงอายุในแต่ละเดือน

53.6% อาหารและเครื่องดื่ม

27.1% สินค้าและบริการสุขภาพ

7.8% ที่อยู่อาศัย

3.6% ท่องเที่ยว

1.8% การเดินทาง

1.2% บริการทางการเงิน

0.3% สินค้า IT

4.5% อื่น ๆ

แนวโน้มการปรับพฤติกรรมเพื่อดูแลสุขภาพ

63.5% ใส่ใจเรื่องอาหาร

47.9% ตรวจสุขภาพสม่ำเสมอ

43.2% ออกกำลังกายมากขึ้น

40% พักผ่อนมากขึ้น

HEALTH

เกินกว่า 50% ของผู้สูงอายุระบุว่า ตนเองมีโรคประจำตัว และเกือบ 70% ของผู้สูงอายุทั้งหมดที่ต้องไปพบแพทย์เป็นประจำ สะท้อนให้เห็นว่า **"สุขภาพเป็นปัญหาลำดับต้น ๆ ของผู้สูงอายุ"**

TRAVEL

การท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ

67.1% เที่ยวกับเพื่อนและครอบครัว

14.7% ไม่ท่องเที่ยวเลย

14.1% ร่วมกับคณะทัวร์

3.3% ท่องเที่ยวคนเดียว

ถ้าหากมีรายได้เพิ่มขึ้น ผู้สูงอายุต้องการที่จะเก็บออมเงินเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นการใช้จ่ายเพื่อท่องเที่ยว

พฤติกรรมในการบริโภคและวิถีชีวิต

พฤติกรรมและทัศนคติทางด้านการเงิน

ผู้สูงอายุเกือบ 4 ใน 5 มีรายได้เพียงพอต่อรายจ่าย ถือเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีอำนาจซื้อค่อนข้างสูง

ผู้สูงอายุกว่า 70% นิยมจับจ่ายใช้สอยด้วยเงินสด มีเพียง

27%

ที่ใช้บัตรเครดิตและมักเป็นคนสูงวัยที่ยังไม่เกษียณอายุ

INTERNET

มีผู้สูงอายุเกือบ

70%

ที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นประจำทุกวัน และมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่าวันละ 3 ชั่วโมง มีมากถึง

37.5%

25%

ของผู้สูงอายุใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อตรวจสอบราคาและคุณภาพสินค้า แต่มีเพียง **19.4%** เท่านั้นที่นิยมซื้อสินค้าออนไลน์

SOCIAL MEDIA ยอดนิยม

60.7% LINE

48.6%

4.7%

ประเภทการออมและการลงทุนที่ผู้สูงอายุสนใจ

เงินฝากธนาคาร	**69%**
ลงทุนในกองทุนรวม	**23.8%**
ลงทุนซื้อหลักทรัพย์	**16.9%**
ซื้ออสังหาริมทรัพย์	**16.6%**
ซื้อทองคำและอื่น ๆ	**16.1%**

แต่ที่น่าเป็นห่วงคือ มีผู้สูงอายุถึง **19.4%** ไม่มีเงินเก็บออม

SURVEY

พฤติกรรมในการบริโภคและวิถีชีวิต

สินค้าที่ผู้สูงอายุต้องการ แต่หาได้ยากในท้องตลาด

ของใช้ เครื่องใช้ในครัวเรือนสำหรับผู้สูงอายุ / เสื้อผ้าผู้สูงอายุแบบมีดีไซน์ / รองเท้าและของใช้ประจำตัวของผู้สูงอายุ / รถยนต์อัตโนมัติที่ผู้สูงอายุสามารถบังคับได้

บันเทิง บริการไปเป็นเพื่อนผู้สูงอายุ เช่น ไปห้างสรรพสินค้า / ร้านไอทีที่มีบริการสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ /ชมรมหรือสถานที่พบปะสังสรรค์ของผู้สูงอายุ

สุขภาพ ร้านอาหารสุขภาพแบบบุฟเฟต์ / อาหารสำหรับผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ / ยาและอาหารเสริมราคาไม่แพง / ศูนย์ดูแลผู้ป่วยแบบครบวงจร / โรงพยาบาลเอกชนราคาปานกลาง / ที่ปรึกษาด้านสุขภาพและบริการเยี่ยมเยียนผู้ป่วยตามบ้านที่อยู่ตามลำพัง / บริการรับส่งและดูแลผู้สูงอายุไปโรงพยาบาล

ความงาม
บริการเสริมความงามถึงบ้าน

ความรู้และสันทนาการ

คอร์สเรียนภาษาออนไลน์สำหรับผู้สูงอายุ / ทัวร์ขนาดเล็กนำเที่ยวเมืองใกล้ๆ / สื่อการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ / ห้องสมุดเฉพาะทาง

นำเสนอไอเดียสร้างสรรค์

(ข้อเสนอแนะที่น่าสนใจจากผู้สูงอายุเกี่ยวกับโอกาสทำธุรกิจ)

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ให้ข้อเสนอแนะด้านสินค้าและบริการเกี่ยวกับสุขภาพมากที่สุด เช่น บริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพ อาหารเพื่อสุขภาพ ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุแบบครบวงจร ฯลฯ รองลงมา เช่น ธุรกิจท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ ธุรกิจหรือบริการที่ใส่ใจผู้สูงอายุ ศูนย์อบรมความรู้และทักษะ ฯลฯ

ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับเรื่อง...

1. สุขภาพ
2. ครอบครัว
3. ฐานะทางการเงิน
4. ความสำเร็จในอาชีพการงาน
5. เวลา
6. การศึกษาเรียนรู้เรื่องราวใหม่ ๆ เพิ่มเติม
7. กิจกรรมทางศาสนา
8. กิจกรรมเพื่อสังคม

ความกังวลของคนสูงวัย

60.9%	สุขภาพ
30.2%	ฐานะทางการเงิน
28.9%	อนาคตลูกหลาน
24%	ไม่มีความกังวล

การเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

ผลการสอบถามความคิดเห็นคนสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่เกษียณแล้วและกลุ่มที่ยังไม่เกษียณ ได้ประเด็นที่น่าสนใจ

กลุ่มที่เกษียณแล้วส่วนใหญ่ **40.3%** เกษียณอายุในช่วง **55-60** ปี รองลงมาเป็นกลุ่มที่เกษียณก่อนอายุ **55** ปี และเกษียณระหว่าง **61-65** ปี ส่วนผู้ที่เกษียณหลังอายุ **65** ปี นับว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก

กลุ่มที่ยังไม่เกษียณ

วางแผนเกษียณช้าลงเมื่อเทียบกับคนที่เกษียณแล้ว มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่วางแผนเกษียณก่อนอายุ 55 ปี ผู้สูงอายุจึงมีแนวโน้มว่าจะทำงานยาวนานขึ้น และหลังเกษียณก็ยังวางแผนที่จะใช้ชีวิตอย่างแอ็กทีฟอีกด้วย

วัยแห่งโอกาสทอง

"เราจะได้เติมเต็มประสบการณ์ และสิ่งที่อยากทำหลังจากทำงานมาตลอดชีวิต"

หลังจากที่เกษียณอายุการทำงานในวัย 60 ปี ป้าแป๋ว - กาญจนา พันธุเตชะ ค้นพบว่า เป็นวัยที่มีทั้งเงิน มีทั้งเวลา ปลอดภาระ และมีอิสระมากพอที่ทำให้ไม่อยากหยุดนิ่งอยู่บ้านเฉย ๆ ป้าแป๋วจึงเลือกออกไปเดินทางท่องเที่ยวแบบแบ็กแพ็คเพียงคนเดียว ถือเป็นผู้สูงอายุที่ยังมีไฟและใช้ชีวิตได้ตามตั้งใจ มาร่วมเรียนรู้ประสบการณ์การเดินทางของป้าแป๋วกันดีกว่า เผื่อจะได้ไอเดียแปลกใหม่ที่น่าสนใจ

วัยแห่งความพร้อม

หลังจากเกษียณอายุเมื่อกันยายน 2557 ป้าเองก็ไม่อยากจะหยุดอยู่บ้านเฉย ๆ และไม่ได้รู้สึกว่าตัวเองแก่อะไร จึงอยากหากิจกรรมทำ ข้อดีของวัยเกษียณคือ มีเวลาว่างมากขึ้น มีฐานะทางการเงินที่ดี และมีอิสระมากพอ จึงเริ่มต้นออกเดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเอง ซึ่งผ่านมาแล้ว 2 ปี มีโอกาสได้เดินทางไปพม่า 2 ครั้ง มาเลเซีย 2 ครั้ง และกำลังจะเดินทางไปญี่ปุ่นเร็ว ๆ นี้ จากประสบการณ์การเดินทาง ไม่ค่อยเจอคนรุ่นเดียวกันท่องเที่ยวคนเดียวมากนัก มักจะเที่ยวกับครอบครัวหรือร่วมกับคณะทัวร์มากกว่า

สูงวัยในยุคดิจิทัล

ป้าค่อนข้างโชคดีที่มีความรู้เรื่องไอทีเป็นพื้นฐานจากตอนทำงาน แต่ก็มาเรียนรู้เพิ่มหลังจากที่เกษียณอายุ ได้เข้ารับการอบรมวิธีการใช้อินเทอร์เน็ตจากศูนย์เยาวชนแถวบ้าน ทำให้ได้เรียนรู้เรื่อง การค้นหาข้อมูล การจองที่พัก จองตั๋วเครื่องบิน ส่วนตัวคิดว่าหากมีคอร์สสอนเรื่องไอทีสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะจะดีมาก หรือหากมีตัวแทนที่ทำหน้าที่ติดต่อจองที่พัก จองตั๋วเครื่องบิน จองทัวร์กิจกรรมต่าง ๆ ให้ก็จะสะดวกและเพิ่มความมั่นใจในการเดินทางยิ่งขึ้น

ก่อนออกเดินทาง ป้าค่อนข้างจะให้เวลากับการเตรียมตัว หาข้อมูลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ วางแผนการเดินทาง จะมีสมุดส่วนตัวเล่มหนึ่งเอาไว้จดสรุปข้อมูลต่าง ๆ และมีดิกชันนารีไว้แปลคำศัพท์ คิดว่าถ้ามีแอปพลิเคชันที่มาช่วยสนับสนุนในส่วนนี้ก็น่าจะดีกว่า อาจได้ข้อมูลในเชิงลึก ประหยัดเวลา และคงดีถ้ามีเว็บไซต์ท่องเที่ยวที่คัดสรรสถานที่และกิจกรรมที่เหมาะกับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ ส่วนเรื่องสุขภาพที่ต้องให้ความสำคัญ โชคดีที่ป้าดูแลตัวเองมาตั้งแต่สมัยทำงาน สุขภาพร่างกายจึงยังแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว แต่ก็ประมาทไม่ได้ เพราะต้องแบกของหนักตลอดเวลา เป้ที่ใช้ก็เป็นเป้สำหรับแบ็กแพ็คแต่รู้สึกว่าไม่ค่อยรองรับน้ำหนักได้ดี สะพายนาน ๆ มักปวดหลัง จะใช้กระเป๋าล้อลากก็ไม่สะดวก เพราะต้องขึ้นลงรถ ถ้ามีกระเป๋าเป้ที่ออกแบบมาเพื่อผู้สูงอายุโดยเฉพาะคงดี หรือออกแบบให้สามารถปรับเปลี่ยนได้ทั้งสะพายและล้อลากก็จะสะดวกมากยิ่งขึ้น อีกปัญหาคือเรื่องรองเท้า แม้จะเป็นรองเท้าที่ออกแบบมาเพื่อการเดินหรือวิ่งสำหรับคนทั่วไป แต่ก็ยังไม่ตอบโจทย์คนสูงวัยโดยตรง และรองเท้าเพื่อผู้สูงอายุมักมีรูปทรงเรียบง่าย ใส่ทำกิจกรรมเบา ๆ แต่ไม่มีแบบสำหรับใส่ท่องเที่ยวหรือใส่ทำกิจกรรมหนัก ๆ ได้

ออกเดินทางไกล...เพื่อไปเรียนรู้

ป้าคิดว่าวัยนี้ไม่ได้เป็นวัยที่อยากท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมโลดโผนหรือช็อปปิ้งสินค้าเหมือนคนวัยหนุ่มสาว แต่เป็นวัยที่ออกเดินทางเพราะอยากเรียนรู้ เปิดประสบการณ์ ดูวิถีชีวิตความเป็นอยู่ เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ ศึกษาประวัติศาสตร์ เน้นเที่ยวเพื่อเก็บเกี่ยวบรรยากาศมากกว่า ด้วยความที่ป้าไปคนเดียวก็จะอาศัยเล่าประสบการณ์และถ่ายรูปส่งมาให้ครอบครัวและเพื่อน ๆ ได้อ่านผ่านทางโซเชียลมีเดียแทน ครอบครัวเองก็ไม่ต้องกังวลเรื่องความปลอดภัย เพราะมีการอัพเดตข้อมูลส่งข่าวให้กันอยู่ตลอดเวลา นับว่าเป็นข้อดีของสมาร์ทโฟนในยุคดิจิทัล แต่ก็ต้องใช้เวลาในการฝึกใช้ คิดว่าถ้ามีสมาร์ทโฟนที่ออกแบบมาให้ใช้งานง่ายเพื่อผู้สูงวัยก็คงสะดวกดี

โอกาสทองของคนสูงวัย

คนวัยนี้มักถูกเรียกว่าเป็นวัยทอง ดูเหมือนจะเป็นวัยขาลง แต่จริง ๆ แล้วป้าว่าเป็นวัยแห่งโอกาสทองที่เราจะได้เติมเต็มประสบการณ์และสิ่งที่อยากทำหลังจากทำงานมาตลอดชีวิตมากกว่า และในยุคที่โลกกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ป้าเองสังเกตเห็นว่าคนในรุ่นนี้มีการเตรียมพร้อมที่ดี มีการวางแผนการเงินก่อนเกษียณ ดูแลสุขภาพ ใส่ใจหาความสุขให้ตนเอง เพราะคงไม่มีใครอยากเป็นคนสูงวัยที่นอนป่วยเป็นภาระให้กับคนอื่น หากเทรนด์ผู้สูงอายุกำลังมาก็คงเป็นเทรนด์ผู้สูงอายุที่อยากจะดูแลตนเองได้ ไม่เป็นภาระให้ลูกหลานในอนาคตต่อไป

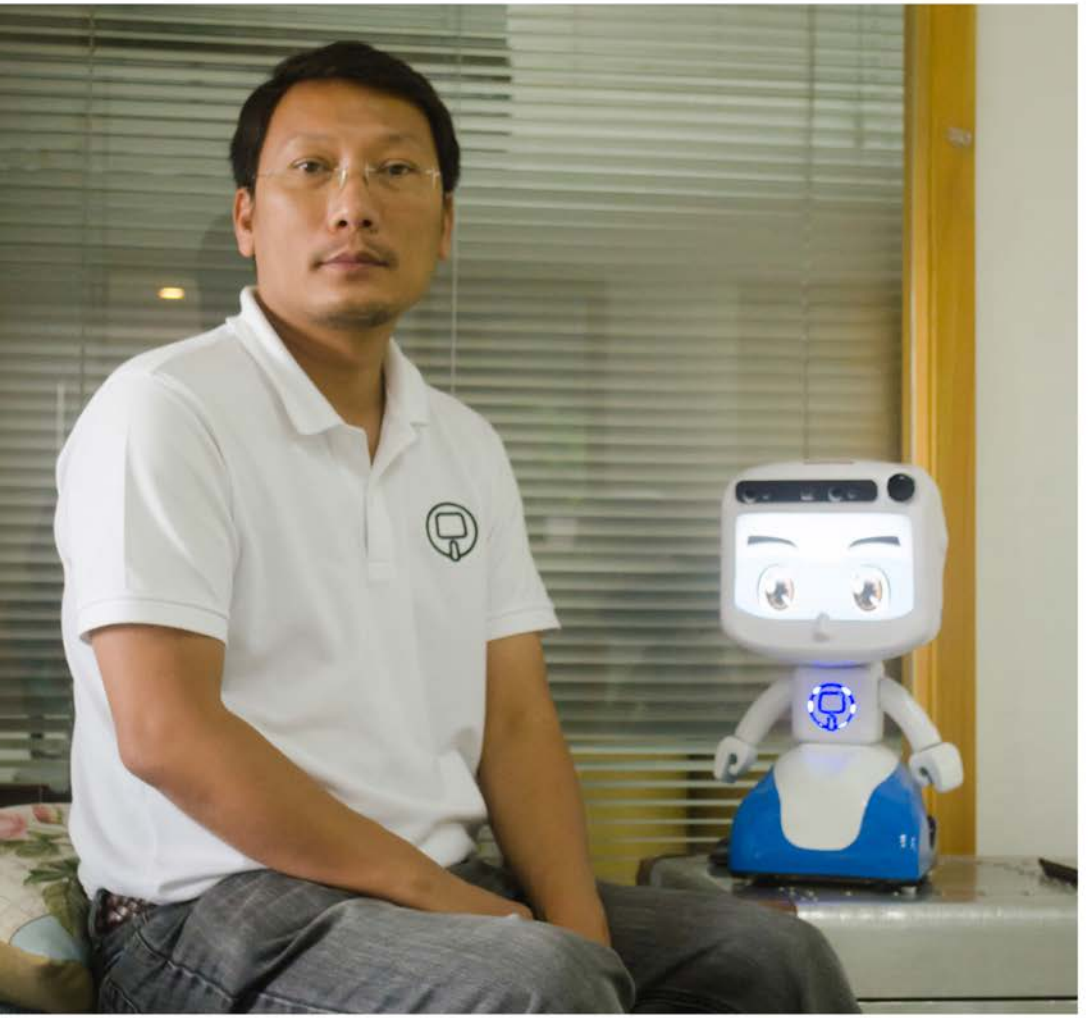

ดินสอมินิ เพื่อนใหม่ของคนสูงวัย

"หุ่นยนต์ดินสอมินิ" หุ่นยนต์เพื่อผู้สูงอายุตัวแรกในประเทศไทยที่พัฒนาโดย คุณเฉลิมพล ปุณโณทก และทีมงานของบริษัท CT Asia Robotics จำกัด ถือเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างธุรกิจที่น่าสนใจในการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยแก้ปัญหา เพื่อตอบโจทย์ความต้องการให้แก่ผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี มาร่วมเรียนรู้แนวคิดในการทำงานและการแก้ปัญหาเพื่อเป็นไอเดียในการพัฒนาธุรกิจต่อไป

"เราจะไม่หยุดพัฒนา ต้องเรียนรู้ ทำความเข้าใจ สัมผัสกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุให้มากขึ้น"

จุดเริ่มต้นของหุ่นยนต์เพื่อผู้สูงอายุ

เดิมผมทำบริษัทซอฟต์แวร์มาก่อนและเริ่มมาจับธุรกิจด้านหุ่นยนต์เมื่อ 6 ปีที่แล้ว ด้วยเห็นว่าสามารถใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญด้านซอฟต์แวร์มาพัฒนาต่อยอดหุ่นยนต์ได้ ประกอบกับมีเยาวชนที่ชนะเลิศการแข่งขันด้านหุ่นยนต์มากมาย แต่ไม่มีงานรองรับโดยตรง เพราะไม่มีบริษัทหุ่นยนต์ในประเทศไทย ผมจึงเสียดายทรัพยากรและศักยภาพเหล่านั้น จึงเริ่มต้นธุรกิจด้านหุ่นยนต์ขึ้นมา คำถามต่อมาคือแล้วเราจะทำหุ่นยนต์ให้ใครใช้ ซึ่งเราเลือกกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งเป็นกลุ่มที่คิดว่าน่าจะได้ประโยชน์จากการพัฒนาหุ่นยนต์มาก ผนวกกับการก้าวสู่การเป็นสังคมสูงอายุในอีกไม่ช้านี้อีกด้วย

สังเกตพฤติกรรมเพื่อทำความเข้าใจ

เมื่อเราปักธงว่าจะทำหุ่นยนต์เพื่อผู้สูงอายุ อันดับแรกก็ต้องไปดูว่าผู้สูงอายุมีปัญหาอะไรบ้าง รวมถึงบุคคลรอบข้างด้วย ทั้งแพทย์ พยาบาล คนดูแลและคนในครอบครัว ศึกษาพฤติกรรมและเก็บข้อมูล ซึ่งพบว่าไม่มีใครสามารถเฝ้าดูแลผู้สูงอายุได้ตลอดเวลาอย่างใกล้ชิด ซึ่งเป็นปัญหาที่เราอยากพัฒนาหุ่นยนต์เพื่อตอบสนองความต้องการในส่วนนี้ โดยหุ่นยนต์ดินสอเป็นหุ่นยนต์ตัวแรกในประเทศไทยและในอาเซียน ซึ่งเราพัฒนามาแล้วทั้งหมด 4 รุ่น หุ่นยนต์ดินสอมินิเป็นรุ่นที่ 4 ที่มีขนาดเล็กสามารถวางตั้งโต๊ะได้เพื่อตอบโจทย์ผู้สูงอายุที่ต้องนอนติดเตียง

ดินสอมินิทำอะไรได้บ้าง

ทั้งกลางวันและกลางคืน หุ่นยนต์ดินสอมินิจะเฝ้ามองคุณตาคุณยายตลอดเวลา และยังมีฟังก์ชันอื่น ๆ เพิ่มเติมได้ เช่น เมื่อเวลาเจ็บป่วยคุณหมอสามารถติดต่อมาเพื่อพูดคุยตรวจสอบเบื้องต้นได้ทันที หรือที่เรียกว่า Telemedicine และยังสามารถติดต่อกับคนในครอบครัวได้ผ่านหุ่นยนต์โดยอัตโนมัติ คนในครอบครัวหรือคุณหมอก็สามารถที่จะดาวน์โหลดแอปพลิเคชันลงในสมาร์ทโฟน เพื่อติดตามดูความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุได้ตลอดเวลา เช่น การตื่นนอน การลุกเดิน กระทั่งหากผู้สูงอายุล้มก็สามารถส่งสัญญาณแจ้งไปได้ทันที นอกจากนี้หุ่นยนต์ดินสอมินิยังสามารถวัดความดัน เตือนให้ผู้สูงอายุทานยาได้อีกด้วย อีกเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ คือ เรื่องของความเหงา ซึ่งจริง ๆ ผู้สูงอายุไม่ได้อยู่กับการเจ็บไข้ได้ป่วยตลอดเวลา แต่สิ่งที่เขาต้องพบตลอดเวลาคือเรื่องของความเหงา การอยู่อย่างเดียวดาย เพราะฉะนั้นเราจึงอยากให้ดินสอมาเป็นเพื่อนแก้เหงา ชวนฟังเพลง ฟังธรรมะ เล่นเกม ดูละคร ออกกำลังกาย ฯลฯ โดยเราออกแบบฟังก์ชันให้ใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน ผู้สูงอายุสามารถใช้เองได้

โอกาสในการเติบโตและพัฒนา

หลังจากพัฒนามา 6 ปี เราก็ทำตลาดควบทั้งไทยและญี่ปุ่น เนื่องจากเรามีความชัดเจนว่าผลิตหุ่นยนต์เพื่อทำภารกิจอะไร เราจึงเจาะตลาดไปยังกลุ่มผู้สูงอายุเป็นหลัก ซึ่งผลตอบรับค่อนข้างดีมากทั้งในไทยและในญี่ปุ่น โรงพยาบาลในไทยก็มีติดต่อเพื่อนำไปใช้ และที่ญี่ปุ่นที่เราได้มีโอกาสนำไปให้ผู้สูงอายุที่ญี่ปุ่นทดลองใช้ในเนิร์สซิ่งโฮม ซึ่งที่ญี่ปุ่นเองก็ยังไม่มีหุ่นยนต์รูปแบบนี้ จึงได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก เรามีจุดมุ่งหมายที่อยากจะพัฒนาหุ่นยนต์เพื่อผู้สูงอายุที่ดีที่สุดในโลก เพราะฉะนั้นเราจะไม่หยุดพัฒนา ต้องเรียนรู้ ทำความเข้าใจ ใส่ใจรายละเอียด เข้าไปสังเกต สัมผัสกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุให้มากขึ้น รวมทั้งมองหาพันธมิตรทางธุรกิจที่สามารถร่วมกันพัฒนาต่อยอดลงในหุ่นยนต์ดินสอมินิต่อไปได้

DAILY AGING

กลุ่มผู้สูงอายุเป็นผู้บริโภคที่มีความพิเศษ มีความต้องการที่เฉพาะและแตกต่างไปจากคนวัยอื่นอย่างชัดเจน ลองมาดูตัวอย่างไอเดียสินค้าและบริการในชีวิตประจำวันของกลุ่มผู้สูงอายุกันบ้าง

WAKE UP
ตื่นนอน

- หมอนเพื่อผู้สูงอายุ
- ผ้าห่มสำหรับพกพา
- ที่นอนหรือฟูกสำหรับผู้สูงอายุ
- เตียงนอนปรับระดับได้
- ที่วางไม้เท้าเพื่อให้หยิบได้สะดวก

SHOWER
อาบน้ำแต่งตัว

- เก้าอี้อาบน้ำแบบพับเก็บได้
- ก๊อกน้ำแบบดันที่เปิด-ปิดง่าย
- วัสดุกันลื่นสำหรับปูพื้น
- ผลิตภัณฑ์อาบน้ำและบำรุงผิวเพื่อผู้สูงอายุ
- แปรงสีฟันที่มีขนอ่อนนุ่มเพื่อผู้สูงอายุ
- ยาย้อมผมไม่ผสมสารเคมี
- ชุดชั้นในเส้นใยธรรมชาติที่สวมใส่สบาย
- ผ้าอ้อมผู้ใหญ่สวมง่าย
- เสื้อผ้าผู้สูงอายุที่มีดีไซน์ทันสมัย

EATING
รับประทานอาหาร

- อาหารสดเดลิเวอรี
- อาหารเพื่อผู้สูงอายุ อ่อน นุ่ม เคี้ยวง่าย
- อาหารเสริมในรูปแบบที่ทานง่าย
- ตลับใส่ยาแบบแยกลำดับการทานชัดเจน

ENTERTAIN
บันเทิง / พักผ่อน

- รายการที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้สูงอายุ
- ช่องโทรทัศน์ที่นำละครเก่ามาฉายใหม่
- รายการวิทยุแชร์ประสบการณ์ในวัยหนุ่มสาวของผู้สูงอายุ
- นิตยสารเพื่อสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ
- เว็บไซต์ชุมชนผู้สูงอายุออนไลน์
- แอปฯฝึกสมอง

Ex. Lumos Labs แอปพลิเคชันบริหารสมองที่เหมาะสำหรับเด็กที่ต้องการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และผู้สูงอายุที่ต้องการบริหารสมองเพื่อชะลอความเสื่อมทางด้านสมอง

TRAVEL
การเดินทาง

- ไม้เท้าที่มีไฟฉาย
- รถเข็นไฟฟ้าสามารถควบคุม
- ผ่านสมาร์ทโฟนได้
- รถแท็กซี่ส่วนบุคคลสำหรับผู้สูงอายุ
- กระเป๋าพกพาสำหรับใส่อุปกรณ์พยาบาล

SHOPPING
ช็อปปิ้ง

- ร้านค้าสะดวกซื้อเพื่อผู้สูงอายุ
- ร้านอาหารเพื่อสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ
- บัตรเครดิตเพื่อผู้สูงอายุ
- บริการเป็นเพื่อนช็อปปิ้งกับผู้สูงอายุ

Ex. Lawson ซุเปอร์มาร์เก็ตในญี่ปุ่น ที่มีการปรับเปลี่ยนการออกแบบเพื่อผู้สูงอายุ เช่น ลดระดับความสูงของชั้นวางของลง เพิ่มขนาดป้ายบอกราคาสินค้า เพิ่มโต๊ะ-เก้าอี้นั่งพักสำหรับผู้สูงอายุในร้าน ฯลฯ

EXERCISE
ออกกำลังกาย

- เครื่องออกกำลังกายเพื่อผู้สูงอายุ
- รองเท้าวิ่งเพื่อผู้สูงอายุ
- โปรแกรมออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ
- เทรนเนอร์ส่วนบุคคล

HEALTH CARE
ดูแลสุขภาพ

- แอปพลิเคชันเตือนตารางนัดพบแพทย์
- ระบบบันทึกข้อมูลการรักษาแบบออนไลน์
- บริการเจ้าหน้าที่พาไปโรงพยาบาล และดูแลตลอดการรักษา
- รถรับส่งระหว่างโรงพยาบาลและที่พักอาศัย

Ex.Telemedicine นวัตกรรมการดูแลผู้สูงอายุจากระยะไกล ครอบครัวหรือแพทย์สามารถติดต่อผ่านเทคโนโลยีได้ ซึ่งค่าใช้จ่ายถูกกว่าการใช้บริการเนิร์สซิ่งโฮมหรือการพักฟื้นในโรงพยาบาลมาก

การออกแบบเพื่อคนสูงวัย

การออกแบบที่ดีควรตอบสนองการใช้งานของทุกคนและทุกช่วงวัย โดยแนวคิดและหลักการของ **Universal Design** เริ่มได้รับการยอมรับและเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนเรามากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อโลกก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ

การออกแบบสิ่งของหรืออาคารสถานที่ให้มีความเหมาะสม คำนึงถึงความปลอดภัยและประโยชน์ใช้งานสำหรับผู้สูงอายุ โดยใช้หลัก **Universal Design** จะต้องทำให้

1. ผู้สูงอายุใช้งานได้สะดวกด้วยตัวเอง
2. ยืดหยุ่น ปรับใช้งานได้กับสภาพร่างกายของผู้สูงอายุแต่ละคน
3. ช่วยทุ่นแรง ไม่ต้องออกแรงมาก
4. คำนึงถึงความปลอดภัย มีการป้องกันอันตรายหากมีข้อผิดพลาด
5. มีข้อมูลประกอบการใช้งานชัดเจน ครบถ้วน
6. สามารถใช้งานง่ายและเข้าใจง่าย
7. มีการออกแบบสถานที่และขนาดเหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ

ทีนี้มาดูกันดีกว่าว่า มีหลักการการออกแบบ **Universal Design** อะไรบ้างที่เราควรคำนึงถึงเป็นเรื่องใกล้ตัวที่เราควรใส่ใจ

ห้องน้ำ

ปุ่มสัญญาณ

ติดตั้งปุ่มส่งสัญญาณเตือน หากเกิดเหตุฉุกเฉิน

พื้นห้องน้ำ

ปูด้วยวัสดุกันลื่นและมีราวจับตามแนวผนัง

เก้าอี้

มีเก้าอี้สำหรับนั่งอาบน้ำ

ทางเดิน

ทางเดินภายในบ้านและพื้นห้องน้ำควรมีพื้นผิวเรียบเสมอกัน

บริเวณทางเดิน

ราวจับบันได

ควรมีราวจับบันไดทั้งสองด้าน

ทางเข้าออก

ทางเข้าออกอาคารควรมีทั้งทางลาดและบันได

ธรณีประตู

ไม่ควรสูงเกิน 20 มิลลิเมตร

สวิตช์ไฟ

ควรติดตั้งสูงจากพื้น 90–120 เซนติเมตร

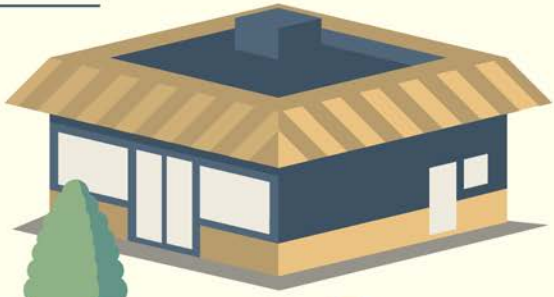

ร้านค้าสะดวกซื้อ

- ป้ายบอกรายละเอียดสินค้า ใช้ตัวหนังสือขนาดใหญ่กว่าปกติหรือมีแว่นขยายบริการสำหรับผู้สูงอายุ
- ชั้นวางสินค้าอยู่ในระดับความสูงที่ผู้สูงอายุสามารถหยิบได้โดยง่าย
- เพิ่มเก้าอี้สำหรับให้ผู้สูงอายุนั่งพักตามจุดต่าง ๆ
- รถเข็นใส่ของที่บังคับทิศทางได้ง่ายขึ้น ลดความฝืด

สถานที่สาธารณะ

- การออกแบบสัญลักษณ์ต่าง ๆ ควรเลือกใช้สีขาวและน้ำเงิน ได้ทั้งสัญลักษณ์ขาวบนพื้นน้ำเงินหรือน้ำเงินบนพื้นขาว
- ทางม้าลายควรมีทางลาดลงจากฟุตบาทและควรกว้างไม่น้อยกว่า 200 เซนติเมตร
- ถังขยะในที่สาธารณะควรมีช่องทิ้งสูงจากระดับพื้นประมาณ 70–90 เซนติเมตร

หมายเหตุ : รายละเอียดของแบบแปลน ขนาด ภาพ และมุมมองต่าง ๆ ในนี้เป็นเพียงรูปภาพจำลองเพื่อประกอบคำอธิบายเนื้อหาเท่านั้น

" PRODUCT DESIGNER "

ถือเป็นอาชีพที่น่าสนใจและน่าจับตามองเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นอาชีพที่มีโอกาสสูงที่จะแสดงทักษะและไอเดียอย่างสร้างสรรค์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ

BEGIN

1 จินต์ศุจี แก่นจันทร์

นักศึกษา คณะมัณฑนศิลป์
ภาควิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

"ตอนนี้กำลังศึกษาด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และมีความสนใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เพื่อผู้สูงอายุ คิดว่าในการออกแบบผลงาน อันดับแรกต้องคำนึงถึงผู้ใช้งานก่อนว่า เรากำลังออกแบบเพื่อใคร เพื่อผู้สูงอายุใช้เอง หรือผู้ดูแลเป็นคนใช้งานหลัก ออกแบบเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาปรับปรุงด้านไหน เริ่มจากการสังเกตพฤติกรรม ประเมินความเป็นไปได้ และค้นคว้าหาข้อมูล ต้องศึกษาสัดส่วนร่างกาย สรีระ และข้อจำกัดของผู้สูงอายุ การคิดงานให้ตอบโจทย์ต้องคิดให้รอบด้าน"

"การเริ่มต้นธุรกิจในยุคนี้ถือเป็นเรื่องง่ายกว่าเมื่อก่อนมาก มีหลากหลายช่องทางให้นำเสนอผลงานหรือผลิตภัณฑ์ แต่เราต้องมีไอเดียที่ดี สร้างสรรค์แตกต่าง และมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองเพื่อให้เป็นที่น่าจดจำ ถึงแม้การเริ่มต้นอาจจะยาก แต่ถ้าเรามุ่งมั่นพอก็ไม่น่าจะเกินความพยายาม"

?

ฝากคำถามถึงผู้ที่เริ่มต้นออกแบบแล้ว

ทำอย่างไรให้ผลงานออกแบบเป็นที่น่าสนใจ
และสามารถเจาะกลุ่มลูกค้าได้?

START

2 ณิชกมล เตชะทวีกิจกุล

นักศึกษา คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
(ผู้ออกแบบชุดเฟอร์นิเจอร์ในครัวสำหรับผู้สูงอายุโครงการ iTAP)

"ในขั้นตอนการออกแบบ เราค่อนข้างให้ความสำคัญกับความรู้สึกของผู้ใช้ จะออกแบบอย่างไรให้ผู้สูงอายุใช้แล้วรู้สึกแข็งแรง เขาสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ส่งเสริมคุณภาพชีวิต สร้างความมั่นใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ แต่ทั้งนี้ก็ต้องไม่ลืมที่จะคำนึงถึงความปลอดภัยและอาการบาดเจ็บที่อาจเกิดจากการใช้งาน ต้องศึกษาลักษณะปัญหาและข้อจำกัดทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุเป็นอย่างดี"

ทำอย่างไรให้ผลงานออกแบบเป็นที่น่าสนใจและสามารถเจาะกลุ่มลูกค้าได้?

"ปัญหาอย่างแรกในการออกแบบคือ เรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ทุกวันนี้ผลิตภัณฑ์ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักออกแบบไปในทางการแพทย์ ผู้สูงอายุเองไม่ค่อยอยากใช้งานดีไซน์อารมณ์นี้ เพราะให้ความรู้สึกเป็นคนป่วยที่ต้องรักษา และนี่เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เลือกออกแบบผลงานชิ้นนี้ออกมา เน้นให้มีรูปลักษณ์ที่น่าใช้ ให้ความรู้สึกกลมกลืนกับผลิตภัณฑ์ของคนทั่วไป แต่พบว่ายังมีน้อยมากในประเทศไทย"

? ฝากคำถามถึงผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำธุรกิจแล้ว
มีแนวทางในการพัฒนาผลงานอย่างไร

SUCCESS 3

จิรชัย ตั้งกิจงามวงศ์

R&D Marketing Director บริษัท อุตสาหกรรมดีสวัสดิ์ จำกัด
(ผู้ผลิตและออกแบบเก้าอี้สำหรับผู้สูงอายุ เบรซ สตูล โครงการ iTAP)

"งานออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อผู้สูงอายุนั้น บางคนมักเข้าใจว่าเป็นการออกแบบเพื่อการใช้งานเพียงอย่างเดียว แต่ผมกลับมองว่าการออกแบบยังช่วยเสริมอารมณ์และสร้างความรู้สึกในการมีชีวิตให้มีคุณค่า ซึ่งแนวคิดนี้น่าจะเป็นอีกแนวทางที่น่าศึกษาเพราะการที่ร่างกายจะแข็งแรงนั้น จิตใจก็มีส่วนสำคัญไม่แพ้กัน"

"ตลาดผู้สูงอายุเป็นตลาดที่ทุกคนจับตามองและเป็นตลาดที่มีกำลังซื้อสูง แต่ในขณะเดียวกัน ผู้สูงอายุเองก็มีความต้องการหลากหลาย เราจึงต้องทำความเข้าใจว่า ตลาดดังกล่าวเป็น Niche Market มากกว่า Mass Market ดังนั้นถ้านักออกแบบรุ่นใหม่หรือธุรกิจต่าง ๆ สามารถช่วยพัฒนาสินค้าและบริการอย่างสร้างสรรค์ก็น่าจะเป็นการดีและมีโอกาสเติบโตเพิ่มมากขึ้นในประเทศ"

มีแนวทางในการพัฒนาผลงานอย่างไร

"นักออกแบบหลายคนมักมองว่า การออกแบบคือการแสดงตัวตนของตนเอง ซึ่งงานต่าง ๆ ที่ออกมานั้นเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเป็นงานศิลปะ โดยพยายามให้คนอื่นเข้าใจความเป็นตัวตนของเรา แต่ในงานออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อผู้สูงอายุ ผมคิดว่าเราต้องเอาตัวเองไปยืนในจุดนั้น แล้วตีโจทย์ว่าถ้าเราเป็นผู้สูงอายุที่มีปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้นแล้วเราต้องการอะไร ซึ่งการออกแบบในลักษณะนี้น่าจะเป็นการออกแบบที่ตอบโจทย์เป้าหมายได้ดี"

โครงการสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมไทย (iTAP) โดยสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ร่วมกับคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี จัดกิจกรรม**โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์สำหรับผู้สูงอายุ** โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมสูงอายุของประเทศ ส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่พัฒนาผลิตภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ความเข้าใจ เพื่อเผยแพร่สู่ภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบสร้างสรรค์ต่อไป

HOPEWEAR
เป็นมากกว่ารองเท้า

Hopewear ถือเป็นตัวอย่างธุรกิจที่น่าสนใจที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและยังเป็นธุรกิจเพื่อสังคมที่น่าชื่นชมอีกด้วย โดยจุดเริ่มต้นเกิดจาก ณัฐพจน์ อัฒนวานิช และวลัยพร เจริญศักดิ์ ได้รับแรงบันดาลใจมาจากการพูดคุยกับผู้สูงอายุในศูนย์อพยพน้ำท่วม และได้เล็งเห็นถึงปัญหาสุขภาพเท้าของผู้สูงอายุส่วนหนึ่งเป็นเพราะสวมใส่รองเท้าที่ไม่เหมาะสม รองเท้าเพื่อผู้สูงอายุที่วางขายในท้องตลาดมักเป็นสินค้าแบรนด์เนมที่มีราคาแพงและขายตามห้างสรรพสินค้าที่ผู้สูงอายุทั่วไปเข้าถึงได้ยาก จึงเกิดไอเดียที่อยากจะออกแบบและผลิตรองเท้าเพื่อผู้สูงอายุในราคาไม่แพง ประมาณคู่ละ 1,000 บาท ให้ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยสามารถซื้อหามาใส่ได้ โดยทำการศึกษาและเก็บข้อมูล พร้อมขอคำแนะนำจากแพทย์และผู้เชี่ยวชาญโดยตรง เพื่อให้ได้รองเท้าที่สวมใส่สบาย ถนอมสุขภาพเท้า และปลอดภัยแก่ทุกคน

โดยได้มีการระดมทุนผ่าน เว็บไซต์ taejai.com เพื่อนำเงินทุนที่ได้ไปผลิตรองเท้าเพื่อผู้สูงอายุและนำไปมอบให้กับมูลนิธิพัฒนางานผู้สูงอายุ จังหวัดเชียงใหม่ วันงานได้มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพเท้าและพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อนำมาพัฒนาผลงานออกแบบต่อไป นอกจากนี้ยังมีการติดตามผลตอบรับจากผู้สูงอายุที่ได้สวมใส่รองเท้าถึงประโยชน์และปัญหาต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงต่อยอดอีกด้วย

hw
one for one

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มผู้สูงอายุ

ช่องทางการขาย

เฟซบุ๊กแฟนเพจ
ชมรมผู้สูงอายุ

แนวคิด

ออกแบบรองเท้าให้เหมาะสมกับเท้าของผู้สูงอายุ ป้องกันปัญหาและถนอมสุขภาพเท้า ใช้วัสดุคุณภาพดี ราคาประหยัด เป็นธุรกิจเพื่อสังคม

จุดเด่น

- ออกแบบให้รองรับสรีระเท้าของผู้สูงอายุในประเทศไทยโดยเฉพาะ
- ใช้วัสดุคุณภาพดี ทนทาน ราคาประหยัด
- ครอบคลุม 6 ฟังก์ชัน คือ กันลื่น กระชับ ปลอดกลิ่น พยุงอุ้งเท้า ปรับขนาดได้ และลดแรงกระแทก

แผนการตลาด

- โครงการ “One for One หนึ่งคนได้หนึ่งคนรับ” เมื่อซื้อรองเท้า 1 คู่ ทาง Hopewear จะส่งมอบรองเท้าอีก 1 คู่ ให้กับผู้สูงอายุรายได้น้อย
- มีแผนขยายธุรกิจไปยังตลาดอาเซียน เพราะรูปแบบและสรีระเท้าของคนในแถบอาเซียนมีความใกล้เคียงกัน ง่ายต่อการออกแบบและต่อยอดผลิตภัณฑ์

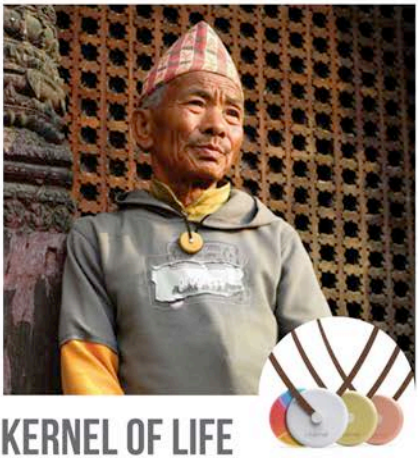

KERNEL OF LIFE
อุปกรณ์ตรวจโรคทางไกล

ในพื้นที่ห่างไกลความเจริญที่ความช่วยเหลือทางการแพทย์อาจเข้าถึงได้ยากและไม่ทันการ ทำให้ส่งผลกระทบต่อคนป่วย โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่มักมีปัญหาด้านสุขภาพ Fuseproject สตูดิโอในเมืองซานฟรานซิสโก สหรัฐอเมริกา จึงได้ออกแบบและพัฒนาอุปกรณ์ตรวจโรคทางไกลขึ้น "Kernel of life" เป็นอุปกรณ์ที่จะช่วยให้ผู้ป่วยในพื้นที่ห่างไกลสามารถเข้าถึงการรักษาในเบื้องต้นได้ โดยเป็นชุดอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่สามารถตรวจโรคได้ ออกแบบให้มีสีสันสวยงามเพื่อใช้สวมใส่ เมื่อเปิดฝาครอบออก จะมีรูเล็ก ๆ แบ่งออกเป็น 4 เฉดสี ตามประเภทของตัวอย่างชีวภาพ ได้แก่ น้ำลาย เลือด ปัสสาวะ และลมหายใจ เพื่อส่งข้อมูลทางไกลไปยังแพทย์ผู้เชี่ยวชาญให้ทำการวินิจฉัย ตรวจสอบ และแสดงผลกลับมายังแอปพลิเคชันในสมาร์ทโฟนของผู้ป่วย พร้อมทั้งแนะนำถึงวิธีการรักษาเบื้องต้น นอกจากนี้ยังช่วยให้แพทย์สามารถติดตามอาการของคนไข้ได้อีกด้วย อีกทั้งสตูดิโอยังมีแผนที่จะพัฒนาชุดอุปกรณ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอีก 5-10 ปีข้างหน้าด้วย

OXO GOOD GRIPS
เครื่องครัวสำหรับคนสูงวัย

Sam Farber เริ่มต้นการทำธุรกิจผลิตภัณฑ์เครื่องครัว Oxo Good Grips เพราะได้รับแรงบันดาลใจจากการที่ภรรยาของเขาป่วยด้วยโรคไขข้ออักเสบ ทำให้มีความยากลำบากในการใช้มีดปอกผลไม้และอุปกรณ์เครื่องครัวอื่น ๆ โดยทีมงาน Smart Design ของบริษัทได้ร่วมกันออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องครัวที่รองรับการใช้งานได้ในวงกว้าง ครอบคลุมทุกเพศทุกวัย (Universal Design) รองรับการใช้งานของคนที่มีปัญหาการออกแรงตามข้อนิ้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป นอกจากจะใส่ใจด้านฟังก์ชันการใช้งานแล้ว ยังออกแบบให้มีความทันสมัยอีกด้วย ผลิตภัณฑ์เครื่องครัวของ OXO จึงมีความพิเศษและแตกต่างไปจากสินค้าโดยทั่วไป เช่น ด้ามจับอุปกรณ์เป็นวัสดุเนื้อนุ่มแต่ไม่ลื่น ด้ามจับที่ปรับขนาดให้ใหญ่ขึ้นสามารถหยิบจับได้สะดวก ใช้งานได้ดีทั้งคนถนัดซ้ายและถนัดขวา นอกจากผลิตภัณฑ์ที่เอื้อต่อผู้สูงอายุโดยตรงแล้ว Sam Farber เองยังถือเป็นตัวอย่างผู้สูงอายุที่เกษียณอายุแล้วมาเริ่มต้นทำธุรกิจได้อย่างน่าสนใจ

UESHIMA
จุดนัดพบของผู้สูงอายุ

ในช่วงที่ธุรกิจร้านกาแฟกำลังได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน แต่ละร้านจึงพยายามสร้างเอกลักษณ์ที่น่าจดจำของตนเองเพื่อสามารถดึงดูดใจลูกค้า เช่น ร้านกาแฟ Ueshima ในประเทศญี่ปุ่น ออกแบบร้านและเน้นการบริการสำหรับผู้สูงอายุวัยเกษียณเป็นสำคัญ อิงกับกระแสสังคมผู้สูงอายุที่มีโอกาสเติบโตสูงในอนาคต ทำให้ Ueshima แตกต่างจากร้านกาแฟอื่น ๆ โดยภายในร้านออกแบบและสร้างบรรยากาศที่เหมาะกับผู้สูงอายุ ทางเดินภายในร้านมีขนาดกว้างกว่าปกติ เฟอร์นิเจอร์เอื้อต่อการใช้งานของผู้สูงอายุ ห้องน้ำมีราวจับเพื่อความปลอดภัย นอกจากนี้เมนูอาหารและเครื่องดื่มส่วนใหญ่ยังเน้นให้รองรับลูกค้าผู้สูงอายุ เช่น อาหารเคี้ยวง่าย ตัวหนังสือในเมนูมีขนาดใหญ่ง่ายต่อการอ่าน มีพนักงานคอยบริการเสิร์ฟถึงโต๊ะ ทำให้ Ueshima ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในญี่ปุ่น

SMART WALKING STICK BY FUJITSU
ไม้เท้าอัจฉริยะ

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะประสบปัญหาด้านการทรงตัวจนต้องอาศัยไม้เท้าช่วยพยุงในเวลาเดิน ประกอบกับมีปัญหาประสิทธิภาพด้านความจำลดลง บริษัท ฟูจิสึ ประเทศญี่ปุ่น จึงได้พัฒนาไม้เท้าไฮเทค Smart Walking Stick ที่เชื่อมโยงไม้เท้าเข้ากับเทคโนโลยี นอกจากไม้เท้าจะช่วยพยุงให้สามารถเดินเหินได้คล่องแล้ว ยังช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถไปในที่ต่าง ๆ ได้อย่างไม่ต้องกังวลหรือกลัวว่าจะหลงทาง เพราะมีฟังก์ชันนำทางด้วยระบบดาวเทียมแสดงลูกศรบอกทิศทางผ่านหน้าจอ LED ที่อยู่บริเวณด้ามจับ สามารถมองเห็นได้ชัดเจน และยังมีระบบเชื่อมต่อไปยังสมาร์ทโฟนของคนในครอบครัวให้สามารถตรวจสอบตำแหน่งได้ว่า ขณะนี้ผู้สูงอายุอยู่ที่ใด และที่สำคัญไม้เท้าไฮเทคยังสามารถวัดอัตราการเต้นของหัวใจและวัดอุณหภูมิของผู้ใช้ได้อีกด้วย หากพบอาการผิดปกติขึ้นมา เช่น อัตราการเต้นของหัวใจผิดปกติ ระบบจะส่งการแจ้งเตือนทางอีเมลและติดต่อไปยังศูนย์แพทย์ได้ทันที

SCG ELDERCARE SOLUTION
ห้องน้ำเพื่อผู้สูงอายุ

เมื่ออายุมากขึ้น สมรรถภาพทางร่างกายก็ลดลง การใช้ชีวิตประจำวันจึงกลายเป็นเรื่องที่ยากขึ้นสำหรับผู้สูงอายุ นอกจากบริเวณบ้านที่จะต้องออกแบบให้มีความเหมาะสม เอื้อต่อการทำกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ ของผู้สูงอายุแล้ว ยังมีสิ่งที่ละเลยไม่ได้คือ ห้องน้ำ เพราะเป็นสถานที่ที่มีความเสี่ยงเป็นอันดับแรก ๆ ที่อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุแก่ผู้สูงอายุ ศูนย์บริการและรวมสินค้าเรื่องบ้านครบวงจร SCG Home Solution ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหานี้ จึงจัดทำบริการออกแบบห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ หรือสำหรับบ้านที่มีผู้สูงอายุอาศัยร่วมกับคนอื่น ๆ ในครอบครัว ภายใต้การแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญโดยตรง มีการแนะนำรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดความเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุในห้องน้ำได้ รวมถึงช่วยเพิ่มความสะดวกสบายในการใช้ห้องน้ำและสุขภาพที่ยืนยาวสำหรับผู้สูงวัยอีกด้วย เช่น ราวจับมีเซนเซอร์ เก้าอี้อาบน้ำแบบพับเก็บได้ ฯลฯ

ไอเดียระบบจัดหางานออนไลน์
ลายคราม.com

สำหรับผู้สูงอายุที่ทำงานมายาวนาน เมื่อถึงวัยเกษียณอายุแล้ว หลายคนคงรู้สึกเบื่อที่ต้องหยุดอยู่บ้านเฉย ๆ และด้วยเวลาว่างที่มากขึ้นทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักมองหากิจกรรมที่ช่วยคลายเหงาให้แก่พวกเขาได้ School of Change Makers พื้นที่นำเสนอโครงการสร้างสรรค์เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีในสังคม ได้นำเสนอโครงการดี ๆ อย่าง ลายคราม.com ไอเดียโดยคุณณิชาพิทยาพงศกร เสนอแนวคิดการจัดทำเว็บแพลตฟอร์มสำหรับจัดหางานเพื่อช่วยแก้ปัญหาให้กับผู้สูงอายุที่อยากหากิจกรรมหรืองานทำในวัยหลังเกษียณ โดยเน้นงานเบา ๆ เหมาะสมกับสภาพร่างกายและจิตใจของคนสูงวัย เช่น งานดูแลเด็ก ทำสวน ประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ ผู้สูงอายุที่สนใจสามารถสมัครสมาชิกผ่านเว็บไซต์และกรอกรายละเอียดส่วนตัวเพื่อให้ผู้ว่าจ้างพิจารณา ถือเป็นแนวคิดที่น่าสนใจและมีโอกาสพัฒนาในอนาคต

WHEEL-GO-ROUND
แอปพลิเคชันช่วยสืบค้นสถานที่สำหรับผู้สูงอายุที่ใช้วีลแชร์

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และบริษัท ไมโครซอฟท์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้เปิดตัวแอปพลิเคชัน Wheel-go-round ซึ่งพัฒนามาจากแนวคิดของนักศึกษาในโครงการ Microsoft Student Partners โดยเป็นแอปพลิเคชันที่จะช่วยให้ผู้ใช้วีลแชร์สามารถค้นหาเส้นทางในการเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้ง่าย ๆ และได้ทราบด้วยว่า สถานที่นั้น ๆ มีสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรบ้างมารองรับคนใช้วีลแชร์ เช่น มีลิฟต์ มีราวจับในห้องน้ำ ทางลาด ที่จอดรถ ฯลฯ โดยรวบรวมข้อมูลสถานที่กว่า 200 จุดในเขตกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็นหมวดหมู่ เช่น ท่องเที่ยว ช็อปปิ้ง ขนส่งมวลชน ศาสนสถาน สถานที่ราชการ ธนาคาร โรงพยาบาล ฯลฯ โดยที่ผู้ใช้สามารถช่วยเพิ่มข้อมูลสถานที่ใหม่ลงไปได้อีกด้วย จึงเป็นแอปพลิเคชันที่ช่วยทำให้การเดินทางของผู้สูงอายุที่ใช้วีลแชร์มีความราบรื่นขึ้น

SILVERLINE
เปลี่ยนสมาร์ทโฟนเก่าเอาใจคนวัยเก๋า

บริษัทด้านโทรคมนาคม SingTel และองค์กรไม่แสวงผลกำไร Willing Heart ได้ร่วมกันจัดทำ PROJECT SILVER-LINE เพื่อผู้สูงอายุในประเทศสิงคโปร์ โดยเปิดรับบริจาคสมาร์ทโฟนเก่า ยี่ห้อ iPhone จากคนที่ไม่ใช้แล้ว เพื่อนำมาปรับเปลี่ยนและพัฒนาระบบบางส่วนให้มีความเหมาะสมและตอบโจทย์ความต้องการของผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น ออกแบบให้ใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน โดยติดตั้งแอปพลิเคชันใหม่จำนวน 5 แอปพลิเคชัน ได้แก่

Inspire App : แอปฯ สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้สูงอายุผ่านรูปภาพ ข้อความ หรือคำคมต่าง ๆ

Connect App : แอปฯ สำหรับติดต่อสื่อสารโดยใช้ภาพแทนตัวหนังสือที่อ่านยาก

Well- being App : แอปฯ แสดงข้อมูลเรื่องสุขภาพ เคล็ดลับต่าง ๆ ที่น่าสนใจ

Discover App : แอปฯ สำหรับแชร์เรื่องราวต่าง ๆ ของผู้สูงอายุกับครอบครัวหรือเพื่อน ๆ ด้วยกันเอง คล้ายโซเชียลมีเดียเพื่อผู้สูงอายุ

Emergency App : แอปฯ สำหรับแจ้งเหตุฉุกเฉินไปยังโรงพยาบาลหรือสถานีตำรวจได้ทันที โดยแอปพลิเคชันดังกล่าวได้ผ่านการพัฒนาขึ้นเป็นพิเศษจากการศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุโดยเฉพาะ

โลกกำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ เราที่เป็นคนหนุ่มสาวในวันนี้ก็ต้องกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมผู้สูงอายุในวันข้างหน้า มาลองเล่น Quiz นี้เพื่อทบทวนดูว่า เรามีความพร้อมที่จะเป็นผู้สูงวัยอย่างมีคุณภาพแล้วหรือยัง

START

1 ใส่ใจดูแลสุขภาพบ้างไหม?

- A ใส่ใจสม่ำเสมอ
- B ใส่ใจบ้าง
- C ไม่ใส่ใจเลย

วิธีเล่น
ตอบคำถามในแต่ละข้อ แล้วดูคำเฉลยด้านล่าง

- A เริ่มนานแล้ว
- B เริ่มแล้ว
- C ยังไม่เริ่ม

7 สนใจหาความรู้หรือร่วมกิจกรรมที่สร้างทักษะใหม่ ๆ บ้างไหม?

- A สนใจมองหาสิ่งใหม่ ๆ เสมอ
- B พยายามมองหาสิ่งใหม่ ๆ
- C ไม่สนใจเลย

ผลสรุปความพร้อมที่จะเป็นผู้สูงวัยอย่างมีคุณภาพ

ตอบข้อ C มากที่สุด

คุณยังไม่มีความพร้อมในการเตรียมตัวเพื่อที่จะเป็นผู้สูงวัยเลย ลองกลับไปทบทวนว่ามีเรื่องไหนที่คุณมองข้ามไป และอะไรที่ควรใส่ใจบ้าง ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

ตอบข้อ B มากที่สุด

คุณเป็นคนที่มีความพร้อมในระดับหนึ่ง มีการเตรียมตัวและเริ่มวางแผนไว้แล้วในหลาย ๆ ด้าน แต่ก็ยังมีอีกหลายเรื่องที่ควรคำนึงถึงและไม่ควรมองข้าม

ตอบข้อ A มากที่สุด

คุณมีการเตรียมความพร้อมที่ดี หากรักษาวินัยและทำตามแผนที่วางไว้อย่างสม่ำเสมอ สบายใจได้ว่า คุณจะเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างแน่นอน

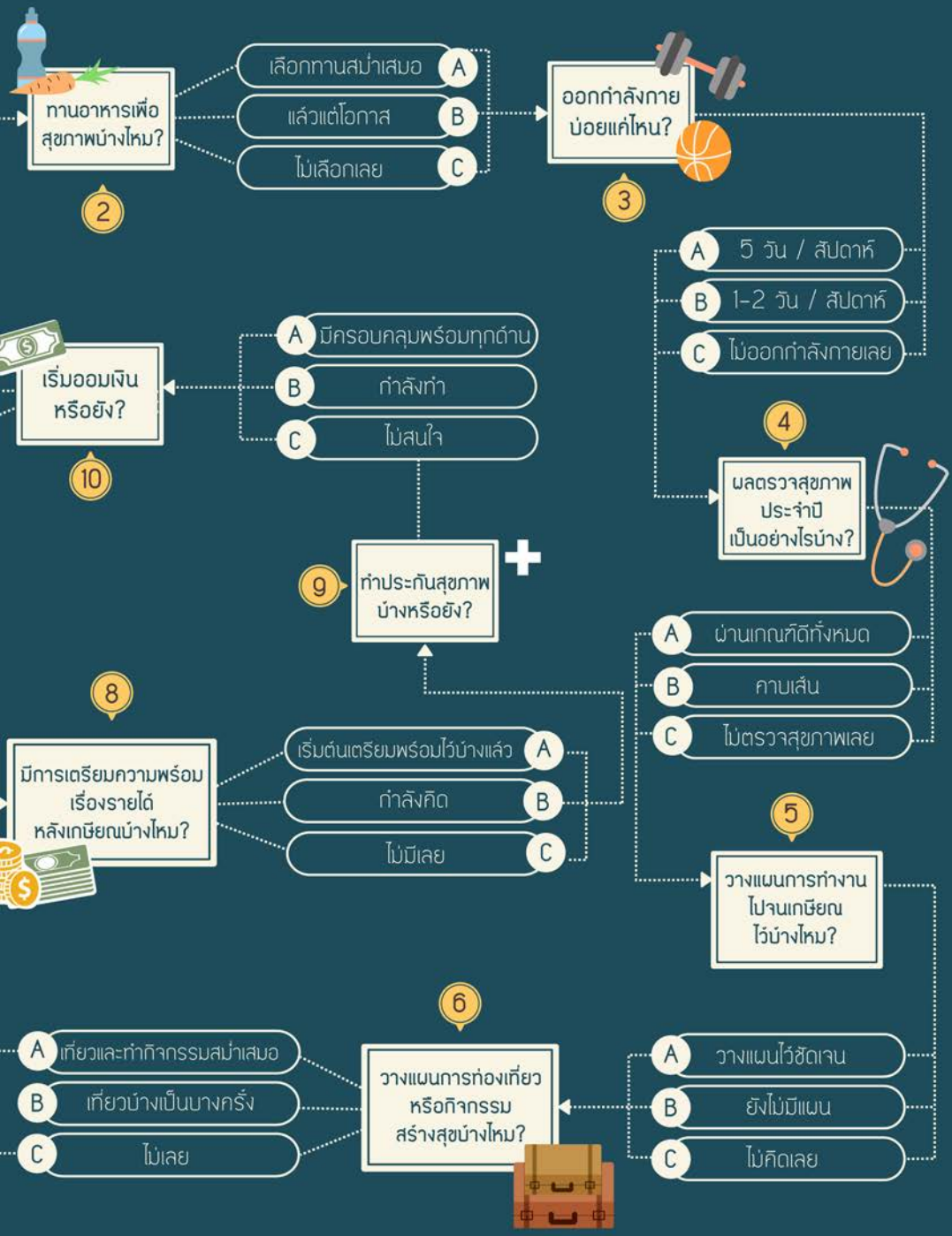
ทานอาหารเพื่อสุขภาพบ้างไหม?
2
เลือกทานสม่ำเสมอ A
แล้วแต่โอกาส B
ไม่เลือกเลย C
ออกกำลังกายบ่อยแค่ไหน?
3
A 5 วัน / สัปดาห์
B 1-2 วัน / สัปดาห์
C ไม่ออกกำลังกายเลย
4
ผลตรวจสุขภาพประจำปีเป็นอย่างไรบ้าง?
A ผ่านเกณฑ์ดีทั้งหมด
B คาบเส้น
C ไม่ตรวจสุขภาพเลย
5
วางแผนการทำงานไปจนเกษียณไว้บ้างไหม?
A วางแผนไว้ชัดเจน
B ยังไม่มีแผน
C ไม่คิดเลย
6
วางแผนการท่องเที่ยวหรือกิจกรรมสร้างสุขบ้างไหม?
A เที่ยวและทำกิจกรรมสม่ำเสมอ
B เที่ยวบ้างเป็นบางครั้ง
C ไม่เลย
8
มีการเตรียมความพร้อมเรื่องรายได้หลังเกษียณบ้างไหม?
เริ่มต้นเตรียมพร้อมไว้บ้างแล้ว A
กำลังคิด B
ไม่มีเลย C
9
ทำประกันสุขภาพบ้างหรือยัง?
A มีครอบคลุมพร้อมทุกด้าน
B กำลังทำ
C ไม่สนใจ
10
เริ่มออมเงินหรือยัง?

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างธุรกิจหรือกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ มาลองดูแนวคิดการทำธุรกิจและการสร้างสรรค์กิจกรรมดี ๆ เพื่อเป็นแนวทางและสร้างแรงบันดาลใจให้กับคนรุ่นใหม่ต่อไป

แนวคิด

"เตรียมรับเทรนด์สังคมผู้สูงอายุที่กำลังมา"

ผึ่งนภา สุขเสรีกุลชัย

ธุรกิจรองเท้า BEENAPA

"โดยปกติแบรนด์ของเราทำรองเท้าแฟชั่นสำหรับผู้หญิง เน้นใส่สบาย ใช้วัสดุคุณภาพดีและมีความสวยงาม แต่เริ่มหันมาสนใจรองเท้าเพื่อผู้สูงอายุมากขึ้น อาจด้วยเทรนด์การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งอยู่ในระหว่างการพัฒนาสินค้า เพราะเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีความพิเศษ จึงต้องศึกษาข้อมูลเพื่อให้ตอบโจทย์และเหมาะสมกับรูปแบบเท้าของผู้สูงอายุไทยมากที่สุด"

แนวคิด

"ทำอย่างไรให้พวกเขาใช้สินค้าแล้วรู้สึกไม่แก่ ไม่แปลกแยก"

พจน์ พรรณเชษฐ์

เดรสใยกันชง

"เดิมทีมีความรู้ในเรื่องการผลิตเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายอยู่แล้ว และได้รับแรงบันดาลใจมาจากคุณแม่ซึ่งอยู่ในวัยผู้สูงอายุ จึงสนใจอยากทำธุรกิจเพื่อผู้สูงอายุ โดยขอคำปรึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการออกแบบ สำหรับธุรกิจเพื่อผู้สูงอายุซึ่งคนส่วนใหญ่มักมองข้ามการนำเสนอ คือ ผู้สูงอายุจำนวนมากไม่อยากรู้สึกว่าตัวเองแก่ โจทย์คือเราจะทำอย่างไรให้พวกเขาใช้สินค้าแล้วรู้สึกไม่แก่ ไม่แปลกแยก เราจึงยึดแนวคิดนี้ในการออกแบบ"

แนวคิด

"อยากให้ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุมีมาตรฐานที่ดีเหมือนมีลูกหลานคอยดูแล"

บุญชู จูระมงคล

เนิร์สซิ่งโฮม

"เปิดบริการมาแล้วกว่า 10 ปี โดยเริ่มจากคุณป้าที่เคยเป็นพยาบาลในสถานรับดูแลผู้สูงอายุในสหรัฐอเมริกา เมื่อกลับมาพบว่าธุรกิจประเภทนี้ในไทยยังมีจำนวนน้อยมากและไม่มีมาตรฐานที่ดี จึงมีแนวคิดที่อยากให้ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุมีมาตรฐานที่ดี ใส่ใจและให้ความรู้สึกเหมือนคุณตาคุณยายพักผ่อนอยู่บ้านโดยมีลูกหลานคอยดูแล "

แนวคิด

"สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงสำหรับผู้สูงอายุ คือ เรื่องสุขภาพ สินค้าจึงเน้นที่ความปลอดภัย"

จรัสพงศ์ โชติกวณิชย์

Ventry ที่นอนเพื่อสุขภาพ

"แรงบันดาลใจในการทำธุรกิจมาจากคุณพ่อที่เป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านกระดูก ท่านได้ออกแบบหมอนเพื่อสุขภาพสำหรับคนที่ปวดคอและปวดหลัง ซึ่งคุณยายได้มีโอกาสใช้ จึงคิดว่าน่าจะเหมาะกับผู้สูงอายุ ประจวบกับผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้น จึงมองเห็นโอกาสในการทำธุรกิจ เราจึงออกแบบสินค้าโดยเน้นความปลอดภัยและรองรับสรีระได้อย่างถูกต้อง ใช้วัสดุที่มีคุณภาพ ดูแลรักษาง่าย ทำความสะอาดง่าย"

แนวคิด

"สนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อส่งเสริมสุขภาพกายใจที่ดี"

ณัฐพงศ์ ประภากุล

Facebook Fan Page "กิจกรรมดี ๆ เพื่อผู้สูงอายุ"

"จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสเข้าร่วมหรือทำกิจกรรม อย่างน้อยก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสนใจดูแลสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดี เพื่อให้ใช้ชีวิตในวัยสูงอายุอย่างมีคุณค่าและมีคุณภาพ เช่น กิจกรรม ASK for AD ถามหาความจำ ตามหาความเสื่อม เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจและสร้างความตระหนักเกี่ยวกับโรคอัลไซเมอร์"

แนวคิด

"เพื่อกระตุ้นให้ผู้คนเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ"

ดร.สุภาภรณ์ คำเรืองฤทธิ์

Facebook Fan Page "สู่สังคมผู้สูงอายุ"

"จุดเริ่มต้นเพื่อต้องการสร้างพื้นที่สำหรับนำเสนอข่าวสาร ให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับผู้สูงอายุ และกระตุ้นให้ผู้คนเห็นความสำคัญของการเป็นผู้สูงอายุ อีกทั้งยังต้องการให้คนรุ่นใหม่เห็นความสำคัญในการเตรียมตัวเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี"

ขอบคุณข้อมูล

หน้า 6-9

- World Population Prospects : The 2012 Revision (United Nations, 2013)
- สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2556 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2557)

หน้า 10-11

- World Population Prospects : The 2012 Revision (United Nations, 2013)
- Ageing Societies : A Comparative Introduction (Timonen, 2008)
- สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2556 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2557)
- สู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพ : ความท้าทายและโอกาสของประเทศไทยในสามทศวรรษหน้า (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์และคณะ, 2557)

หน้า 12-21

- Understanding The Needs and Consequences of The Aging Consumer (AT Kearney, 2013)
- World Population Prospects : The 2012 Revision (United Nations, 2013)
- Chand, Masud and Tung, Rosalie L. (2014)
- Statistics on average effective age and official age of retirement in OECD countries (OECD, 2012)
- The Economist, 2014
- สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2556 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2557)
- Japan Institute for Labor Policy and Training, 2006
- National Institute on Aging, 2007
- งานวิจัยของสถาบันวิจัยตลาดทุน, 2556
- Centre for Local Economic Strategies (2012)

- รายงานบัญชีกระแสการโอนประชาชาติในปี 2554 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ www.aommoney.com
- หนังสือ The 50-plus Market (2005) , Dick Stroud
- AARP and GFK Custom Research North America (2011). Baby Boomers Envision What's Next.
- Boston Consulting Group , (2011) Global Aging : How Companies Can Adapt to the New Reality.
- Trendwatching (2014) 'Consumer Trend Canvas'
- Economist Intelligence Unit (2011)
- www.wellnesscity.com
- www.foroldy.com
- www.happyoppy.com
- www.lifelinesys.com
- www.caretogobeyond.sg/nursing
- www.carelinx.com
- www.bmw.com
- www.kaisers.de

หน้า 22-25

- ผลการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมและทัศนคติของผู้สูงอายุไทยในปี 2020 สำรวจโดยบริษัท ดิ วันโอวัน เปอร์เซ็นต์ จำกัด

หน้า 26-29

- www.facebook.com/hipsterkanjana
- www.ctasiarobotics.com

หน้า 30-31

- www.lumosity.com
- www.lawson.jp

หน้า 32-33

- หนังสือ "ข้อแนะนำการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคน" จัดทำโดย สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

หน้า 34-37

- www.nstda.or.th/index.php/component/taxonomy/iTap

หน้า 38-39

- www.facebook.com/hopewear.product

หน้า 40-43 ข้อมูลและรูปภาพจาก

- www.dezeen.com
- www.japandailypress.com และ www.telegraph.co.uk
- www.oxo.com และ www.smartdesignWorldwide.com
- www.roytawan.com และ www.economist.com
- www.changemakers.com
- www.scgexperience.co.th/scgeldercare และ www.thaimediapress.com/scg-eldercare-solution
- www.thaihealth.or.th
- www.info.singtel.com

หน้า 46-47 ข้อมูลและรูปภาพจาก

- www.facebook.com/pages/BEENAPA
- www.60plusthailand.com
- www.ventry.com
- www.facebook.com/GoldenlifeNursingHome
- www.facebook.com/pages/Oldpeoplethailand
- www.facebook.com/pages/สู่สังคมผู้สูงอายุ

ข้อมูลคอลัมน์ Scoop, The Number และ Trend Analysis มาจากรายงานผลสำรวจและศึกษาวิจัย ซีรีส์ความรู้ ส่อง โอกาส สร้าง อาชีพ เรื่องการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดย สบร. ร่วมกับริษัท ดิ วันโอวัน เปอร์เซ็นต์ จำกัด (2558)

"We turn not older with years,
but newer everyday"

-Emily Dickinson, US poet-

สำนักนายกรัฐมนตรี

okmd

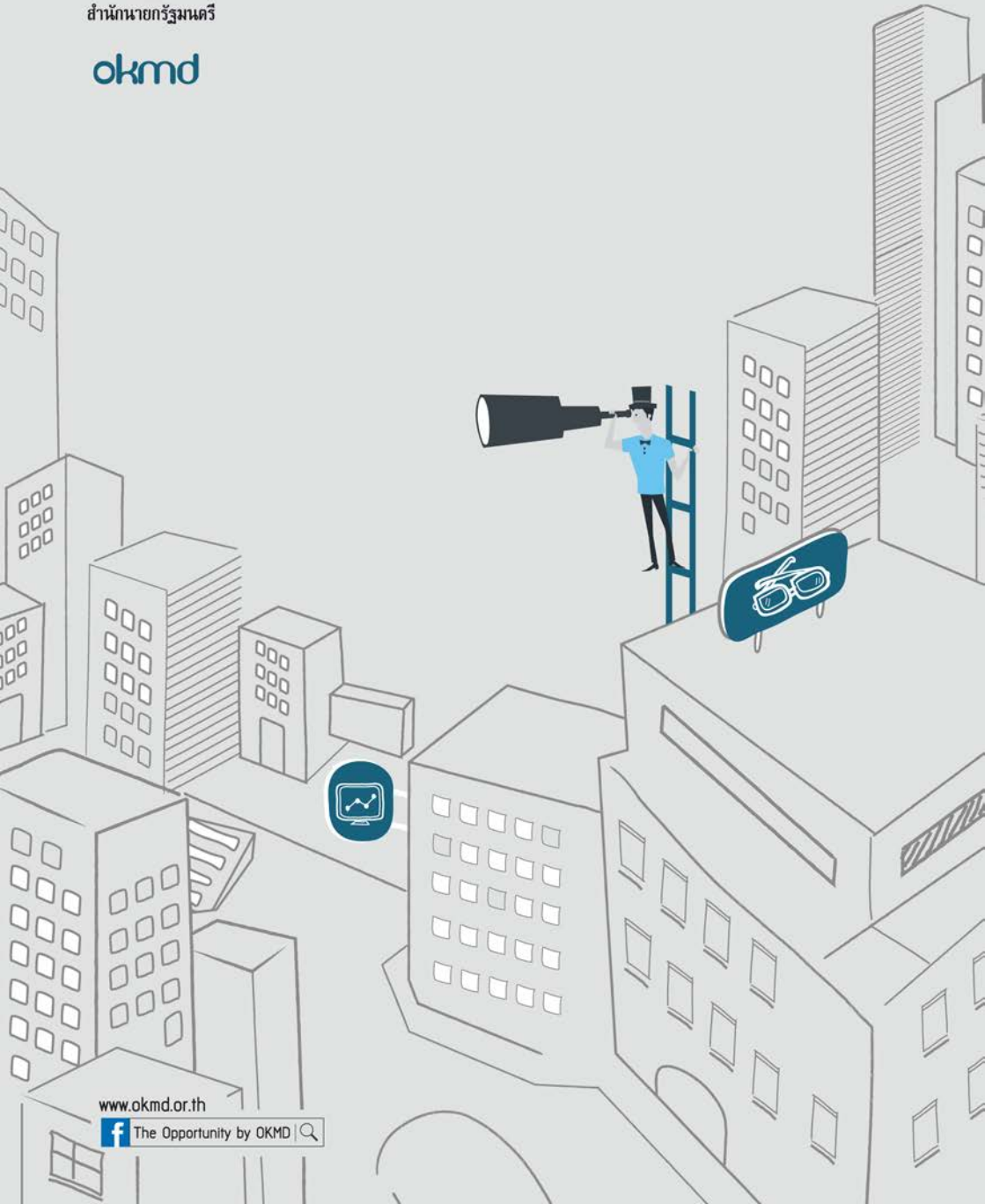

www.okmd.or.th

The Opportunity by OKMD